

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA

NA LATA 2026-2029 Z PERSPEKTYWĄ DO 2035 ROKU DLA GMINY ISTEbNA

22 MAJ 2026

ZAMAWIAJĄCY:

Gmina Istebna
Istebna 1000
43-470 Istebna

WYKONAWCA:

Envico Solutions
ul. 11 Listopada 47/14
07-200 Wyszków
Tel: +48 517 621 901
E-mail: samorzady@envico.com.pl
www.envico.com.pl

AUTOR OPRACOWANIA:

Mgr inż. Mateusz Puścian

Mateusz Puścian
.....

Mgr. inż. Krystian Rachubka

Krystian Rachubka
.....

Mgr inż. Wioletta Kucharczyk

Kucharczyk Wioletta
.....

SPIS TREŚCI

Spis rysunków	8
Spis tabel	8
Spis wykresów	9
Wykaz skrótów	10
1. Wstęp	11
2. Streszczenie	12
3. Spójność z dokumentami strategicznymi i programowymi	14
4. Charakterystyka Gminy Istebna	18
4.1. Położenie geograficzne	18
4.2. Sytuacja demograficzna	19
4.3. Sytuacja gospodarcza	22
4.4. Zabytki	24
4.5. Warunki klimatyczne	25
4.6. Infrastruktura techniczna	25
4.6.1. System gazowy	25
4.6.2. System ciepłowniczy	25
4.6.3. System elektroenergetyczny	26
5. Ocena aktualnego stanu środowiska Gminy Istebna	27
5.1. Ochrona klimatu i jakości powietrza	27
5.1.1. Jakość powietrza atmosferycznego	27
5.1.2. Zagadnienia horyzontalne	31
5.1.3. Podsumowanie	32
5.1.4. Analiza SWOT	33
5.2. Gospodarowanie wodami	33
5.2.1. Wody powierzchniowe	33

5.2.2.	Wody podziemne	36
5.2.3.	Susze	38
5.2.4.	Zagadnienia horyzontalne	38
5.2.5.	Podsumowanie	39
5.2.6.	Analiza SWOT	39
5.3.	Gleby	39
5.3.1.	Zagadnienia horyzontalne	40
5.3.2.	Podsumowanie	41
5.3.3.	Analiza SWOT	41
5.4.	Zasoby geologiczne	42
5.4.1.	Zagadnienia horyzontalne	43
5.4.2.	Podsumowanie	43
5.4.3.	Analiza SWOT	43
5.5.	Zasoby przyrodnicze	44
5.5.1.	Formy ochrony przyrody	44
5.5.2.	Zagadnienia horyzontalne	50
5.5.3.	Podsumowanie	51
5.5.4.	Analiza SWOT	51
5.6.	Gospodarka wodno-ściekowa	52
5.6.1.	Sieć wodociągowa	52
5.6.2.	Sieć kanalizacyjna	54
5.6.3.	Jakość wód powierzchniowych	54
5.6.4.	Jakość wód podziemnych	56
5.6.5.	Zagadnienia horyzontalne	57
5.6.6.	Podsumowanie	58
5.6.7.	Analiza SWOT	58

5.7.Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	59
5.7.1. Zagadnienia horyzontalne	61
5.7.2. Podsumowanie	61
5.7.3. Analiza SWOT	62
5.8.Zagrożenia hałasem.....	62
5.8.1. Zagadnienia horyzontalne	65
5.8.2. Podsumowanie	65
5.8.3. Analiza SWOT	66
5.9.Pola elektromagnetyczne.....	66
5.9.1. Zagadnienia horyzontalne	68
5.9.2. Podsumowanie	69
5.9.3. Analiza SWOT	69
5.10.Zagrożenia poważnymi awariami.....	69
5.10.1. Zagadnienia horyzontalne	70
5.10.2. Podsumowanie	70
5.10.3. Analiza SWOT	71
6. Podsumowanie efektów realizacji dotychczas realizowanych działań na rzecz ochrony środowiska	72
7. Cele programu ochrony środowiska, zadania i ich finansowanie	73
8. Monitoring, ewaluacja i sprawozdawczość z realizacji Programu Ochrony Środowiska ..	81

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Położenie Gminy Istebna na tle powiatu cieszyńskiego i województwa śląskiego	19
Rysunek 2. Podział województwa śląskiego na strefy	28
Rysunek 3. Zlewnie Jednolitych Części Wód Powierzchniowych na tle Gminy Istebna	34
Rysunek 4. Zagrożenie powodziowe na tle Gminy Istebna	35
Rysunek 5. Jednolite Części Wód Podziemnych na tle Gminy Istebna	37
Rysunek 6. Główne zbiorniki wód podziemnych na tle Gminy Istebna	37
Rysunek 7. Rezerwat przyrody na terenie Gminy Istebna	45
Rysunek 8. Park krajobrazowy na terenie Gminy Istebna.....	46
Rysunek 9. Obszary Natura 2000 na terenie Gminy Istebna	47
Rysunek 10. Pomniki przyrody na terenie Gminy Istebna	49
Rysunek 11. Granice Gminy Istebna na tle korytarzy ekologicznych	50
Rysunek 12. Lokalizacja stacji bazowych telefonii na tle Gminy Istebna	67

SPIS TABEL

Tabela 1. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON wg sekcji PKD w Gminie Istebna w roku 2024	23
Tabela 2. Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków w Gminie Istebna	24
Tabela 3. Klasyfikacja strefy śląskiej z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia	29
Tabela 4. Klasyfikacja strefy śląskiej z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony roślin	29
Tabela 5. Charakterystyka JCWPd	36
Tabela 6. Struktura użytkowania gruntów na terenie Gminy Istebna	40
Tabela 7. Bilans zasobów złóż kopalin w Gminie Istebna	42
Tabela 8. Struktura lasów na terenie Gminy Istebna	44
Tabela 9. Wykaz pomników przyrody na terenie Gminy Istebna	48
Tabela 10. Charakterystyka zaopatrzenia w wodę na terenie Gminy Istebna w latach 2018-2024.....	53
Tabela 11. Stan ekologiczny jednolitych części wód	55

Tabela 12. Klasyfikacja stanu czystości jednolitych części wód powierzchniowych na terenie Gminy Istebna	56
Tabela 13. Stan ekologiczny jednolitych części wód	56
Tabela 14. Ilości odpadów komunalnych wytwarzanych na terenie Gminy Istebna	59
Tabela 15. Poziomy dźwięku w środowisku określone przez wskaźnik L_{DWN} – powiat cieszyński	64
Tabela 16. Poziomy dźwięku w środowisku określone przez wskaźnik L_N – powiat cieszyński	64
Tabela 17. Wyniki pomiarów monitoringu pól elektromagnetycznych na terenie powiatu cieszyńskiego	68
Tabela 18. Wskaźniki monitorowania efektów realizacji związanych z ochroną środowiska w Gminie Istebna	72
Tabela 19. Cele, kierunki interwencji i zadania	74
Tabela 20. Harmonogram zadań własnych wraz z ich finansowaniem	77
Tabela 21. Harmonogram wdrażania Programu Ochrony Środowiska	81

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Liczba ludności na terenie Gminy Istebna w latach 2018–2024	20
Wykres 2. Ruch naturalny na terenie Gminy Istebna w latach 2018–2024	20
Wykres 3. Ludność w grupach: przedprodukcyjnej, produkcyjnej i poprodukcyjnej na terenie Gminy Istebna	21
Wykres 4. Liczba zameldowań i wymeldowań na pobyt stały w Gminie Istebna w latach 2018–2024	21
Wykres 5. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na terenie Gminy Istebna w latach 2018–2024	22
Wykres 6. Długość sieci wodociągowej rozdzielczej i wskaźnik zwodociągowania Gminy Istebna w latach 2018–2024	52
Wykres 7. Zużycie wody ogółem na 1 mieszkańca w m^3 Gminy Istebna w latach 2018–2024	53
Wykres 8. Długość sieci kanalizacyjnej oraz wskaźnik skanalizowania Gminy Istebna w latach 2018–2024	54

WYKAZ SKRÓTÓW

ARiMR	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
BDL	Bank Danych Lokalnych
GDDKiA	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
GDOŚ	Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
GIOŚ	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie
GPZ	Główny Punkt Zasilania
GZWP	Główny Zbiornik Wód Podziemnych
GUS	Główny Urząd Statystyczny
IMGW	Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej
ISOK	Informatyczny System Ośłony Kraju
JCWP	Jednolita część wód powierzchniowych
JCWpd	Jednolita część wód podziemnych
JST	Jednostka samorządu terytorialnego
KZGW	Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej
NFOŚiGW	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
NPPDL	Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych
ODR	Ośrodek Doradztwa Rolniczego
OSCR	Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza
OSO	Obszary Specjalnej Ochrony Ptaków
OZE	Odnawialne źródła energii
PEM	Pola elektromagnetyczne
PGL LP	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe
PGW WP	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie.
PIG PIB	Państwowy Instytut Geologiczny Państwowy Instytut Badawczy
PKD	Polska Klasyfikacja Działalności
PMŚ	Państwowy Monitoring Środowiska
POŚ	Program Ochrony Środowiska
PSZOK	Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych
PWIS	Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny
RDOŚ	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
SOO	Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk
SUW	Stacja Uzdatniania Wody
SWOT	Technika służąca do porządkowania i analizy informacji
WFOŚiGW	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WIOŚ	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
WPGO	Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami
WSSE	Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna
ZDR	Zakład o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej

1. WSTĘP

Sporządzenie niniejszego Programu jest wypełnieniem dyspozycji przepisów prawa. Najwyższy imperatyw stanowi art. 74 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., nakazujący władzom publicznym prowadzenie polityki zapewniającej bezpieczeństwo ekologiczne współczesnemu i przyszłym pokoleniom. Norma ta została rozwinięta w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 647 z późn. zm.), która w art. 17 i 18 zobowiązuje organ wykonawczy gminy do sporządzenia, a Radę Gminy do uchwalenia programu ochrony środowiska.

Program przyjmowany jest uchwałą Rady Gminy po zaopiniowaniu przez odpowiednie jednostki (Zarząd Powiatu, Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego) i przeprowadzeniu strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Program Ochrony Środowiska jest podstawowym dokumentem pozwalającym na koordynację działań związanych z ochroną środowiska na terenie gminy. Znajdują się w nim szczegółowe cele i zadania, jakie stoją przed gminą i innymi podmiotami w odniesieniu do ochrony środowiska. Zdefiniowane cele i zadania są przygotowane w taki sposób, by w jak najwyższym stopniu były wykonalne z zastosowaniem założeń zrównoważonego rozwoju.

Realizacja zaplanowanych w Programie zadań wymaga koordynacji pomiędzy sektorami administracji, przedsiębiorstw oraz nauki, a także włączenia społeczeństwa w proces dbałości o środowisko.

Znajdują się w nim zapisy związane z działaniami profilaktycznymi, które mają za zadanie przeciwdziałać potencjalnym zagrożeniom w przyszłości. Przygotowane zestawienie wytycznych pozwoli na dążenie do poprawy stanu środowiska w gminie i ograniczenie negatywnego wpływu zanieczyszczeń na środowisko. Dzięki programowi zwiększy się ochrona i rozwój walorów środowiska, a także racjonalne gospodarowanie jego zasobami.

Oprócz kwestii ochrony środowiska Program porusza również problematykę nasilających się zmian klimatycznych oraz wyznacza kierunki adaptacji. Obowiązek ich określenia na poziomie regionalnym nakłada *Strategiczny plan adaptacji dla sektorów obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 (SPA 2020)*.

2. STRESZCZENIE

Program Ochrony Środowiska jest dokumentem, którego obowiązek opracowania został nałożony na organ wykonawczy gminy przez ustawę z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 647 z późn. zm.). Struktura i zawartość dokumentu została opracowana według wytycznych do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska, opublikowanych przez Ministerstwo Środowiska 2 września 2015 r.

Nadrzędnym celem opracowania Programu Ochrony Środowiska jest sprecyzowanie działań, jakie można przedsięwziąć w celu realizacji polityki ochrony środowiska. Zadania stawiane przed jednostką samorządu terytorialnego pokrywają się z założeniami podstawowej dokumentacji programowej i strategicznej. Program Ochrony Środowiska jest niezbędny do prawidłowego funkcjonowania systemu zarządzania ochroną środowiska na szczeblu gminnym. Stanowi pomost między konkretnymi działaniami, a dokumentami programowymi.

Podczas opracowania programu ochrony środowiska zastosowano model D-P-S-I-R (siła sprawcza – presja – stan – wpływ – reakcja), który został opracowany przez Organizację Współpracy Gospodarczej i Rozwoju. Zgodnie z modelem zjawiska społeczne i gospodarcze prowadzą do wywierania presji na środowisko. W konsekwencji zmiana ulega stan środowiska. Środowisko ma bezpośredni wpływ na ekosystemy oraz na gospodarkę. Wpływ ten wyzwała społeczną i polityczną reakcję, która kształtuje pośrednio lub bezpośrednio poszczególne elementy modelu.

Opis stanu środowiska został uzupełniony o opis przyczyn takiego stanu oraz wpływu środowiska na życie gospodarcze i społeczne. Oceny stanu środowiska dokonano z uwzględnieniem dziesięciu obszarów interwencji, są to kolejno:

1. Ochrona klimatu i jakości powietrza.
2. Gospodarowanie wodami.
3. Gleby.
4. Zasoby geologiczne.
5. Zasoby przyrodnicze.
6. Gospodarka wodno-ściekowa.
7. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów.

8. Zagrożenia hałasem.
9. Pole elektromagnetyczne.
10. Zagrożenia poważnymi awariami.

Ponadto w każdym z powyższych obszarów interwencji szczegółowo przedstawiono wyniki analizy SWOT, a zatem mocne strony gminy, przyczyniające się do pozytywnych aspektów obecnego stanu środowiska i słabe, wymagające zmian, a przez to interwencji zmierzających do poprawy stanu obecnego. Wskazano również potencjalne zagrożenia, jakie w przyszłości mogą być szkodliwe, a którym można i trzeba przeciwdziałać. Ponadto uwzględniono zagadnienia horyzontalne, tj. adaptację do zmian klimatu, monitoring środowiska i nadzwyczajne zagrożenia środowiska oraz działania edukacyjne.

W celu określenia stopnia zaawansowania realizacji zamierzonych działań, do poszczególnych zadań sprecyzowano wskaźniki. Pomogą one monitorować, w jakim stopniu założenia z Programu Ochrony Środowiska są już wykonane, a jakie należy udoskonalać.

Wskazane w Programie Ochrony Środowiska cele i kierunki, a także konkretne zamierzenia inwestycyjne im przypisane są spójne, zarówno z krajowymi, jak i wojewódzkimi programami, strategiami i planami w zakresie ochrony środowiska. Odzwierciedlają obecne trendy w zakresie jego ochrony, które przyczynią się także do realizacji polityk krajowych. Spójność z dokumentami strategicznymi i programami została opisana w rozdziale 3.

3. SPÓJNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PROGRAMOWYMI

Obecnie polityka ochrony środowiska prowadzona jest w oparciu o strategię rozwoju, programy i dokumenty programowe, o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. *o zasadach prowadzenia polityki rozwoju* (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 198). W związku z tym, dokumentami, na których oparty został tworzony Program Ochrony Środowiska na lata 2026-2029 z perspektywą do 2035 roku dla Gminy Istebna są:

1. Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030

KPEiK przedstawia założenia i cele oraz polityki i działania na rzecz realizacji 5 wymiarów unii energetycznej tj.: bezpieczeństwa energetycznego, wewnętrznego rynku energii, efektywności energetycznej, obniżenia emisyjności, badań naukowych, innowacji i konkurencyjności.

Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030 wyznacza następujące cele klimatyczno-energetyczne na 2030 r.:

- a) 7% redukcji emisji gazów cieplarnianych w sektorach nieobjętych systemem ETS w porównaniu do poziomu w roku 2005,
- b) 21-23% udziału OZE w finalnym zużyciu energii brutto (cel 23% będzie możliwy do osiągnięcia w sytuacji przyznania Polsce dodatkowych środków unijnych, w tym przeznaczonych na sprawiedliwą transformację), uwzględniając:
 - 14% udziału OZE w transporcie,
 - roczny wzrost udziału OZE w ciepłownictwie i chłodnictwie o 1,1 pkt. proc. średniorocznie,
- c) wzrost efektywności energetycznej o 23% w porównaniu z prognozami PRIMES2007,
- d) redukcję do 56-60% udziału węgla w produkcji energii elektrycznej.

2. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności:

- a) Cel 7 – Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska.

3. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.):

- a) Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony,
- b) Obszar wpływający na osiągnięcie celów Strategii – Transport,

- c) Obszar wpływający na osiągnięcie celów Strategii – Energia,
 - d) Obszar wpływający na osiągnięcie celów Strategii – Środowisko.
4. Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej:
- a) Cel szczegółowy: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego (I),
 - b) Cel szczegółowy: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska (II),
 - c) Cel szczegółowy: Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych (III),
 - d) Cel szczegółowy: Środowisko i edukacja. Rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa (IV),
 - e) Cel szczegółowy: Środowisko i administracja. Poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska (V).
5. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku:
- a) Kierunek interwencji 3: zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności,
 - b) Kierunek interwencji 5: ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko.
6. Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030:
- a) Cel szczegółowy II. Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska.
7. Polityka energetyczna Polski do 2040 roku:
- a) Rozwój odnawialnych źródeł energii.
8. Program Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego:
- a) Obszar interwencji: ochrona klimatu i jakości powietrza:
cel: poprawa jakości powietrza przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu.
 - b) Obszar interwencji: zagrożenie hałasem:
cel: poprawa i utrzymanie dobrego stanu akustycznego środowiska.
 - c) Obszar interwencji: pola elektromagnetyczne:
cel: Utrzymanie wartości natężenia promieniowania elektromagnetycznego na dotychczasowych poziomach nieprzekraczających wartości dopuszczalnych.

- d) Obszar interwencji: gospodarowanie wodami:
cele: poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych. Zwiększenie odporności gospodarki wodnej województwa na zmiany klimatu.
 - e) Obszar interwencji: gospodarka wodno-ściekowa:
cel: prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej.
 - f) Obszar interwencji: zasoby geologiczne:
cel: zrównoważona gospodarka zasobami geologicznymi.
 - g) Obszar interwencji: gleby:
cel: racjonalna gospodarka zasobami glebowymi oraz przekształcenie terenów przemysłowych i zdegradowanych województwa śląskiego zgodnie z wymaganiami ekologicznymi oraz uwarunkowaniami społecznoekonomicznymi.
 - h) Obszar interwencji: gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów:
cel: rozwój systemu zgodnego z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, w której priorytetem jest zapobieganie powstawania odpadów, a także wdrażanie i udoskonalanie modelu gospodarowania odpadami komunalnymi opartego głównie na ich selektywnym zbieraniu.
 - i) Obszar interwencji: zasoby przyrodnicze:
cele: ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej.
 - j) Obszar interwencji: zagrożenie poważnymi awariami:
cel: ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków.
9. Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Cieszyńskiego na lata 2025-2028 z perspektywą do roku 2032:
- a) Obszar interwencji: ochrona klimatu i jakości powietrza:
cele: znacząca poprawa jakości powietrza na obszarze powiatu cieszyńskiego związana z realizacją kierunków działań naprawczych. Realizacja racjonalnej gospodarki energetycznej łączącej efektywność energetyczną z nowoczesnym i technologiami.
 - b) Obszar interwencji: zagrożenia hałasem:
cel: poprawa i utrzymanie dobrego stanu akustycznego środowiska.

- c) Obszar interwencji: pola elektromagnetyczne:
cel: utrzymanie wartości natężenia promieniowania elektromagnetycznego na dotychczasowych, niskich poziomach.
- d) Obszar interwencji: gospodarowanie wodami:
cel: poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych.
- e) Obszar interwencji: gospodarka wodno-ściekowa:
cel: prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej.
- f) Obszar interwencji: zasoby geologiczne:
cel: racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami ze złóż.
- g) Obszar interwencji: gleby.
cele: ochrona i zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi. Przekształcanie terenów przemysłowych i zdegradowanych powiatu cieszyńskiego.
- h) Obszar interwencji: gospodarka odpadami i zapobieganie powstania odpadów:
cele: racjonalna gospodarka odpadami. Gospodarowanie odpadami innymi niż komunalne.
- i) Obszar interwencji: zasoby przyrodnicze:
cel: zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie bioróżnorodności i georóżnorodności oraz ochrona krajobrazu.
- j) Obszar interwencji: zagrożenie poważnymi awariami:
cele: przeciwdziałanie awariom instalacji przemysłowych. Minimalizacja skutków awarii dla ludzi i środowiska.

4. CHARAKTERYSTYKA GMINY ISTEbNA

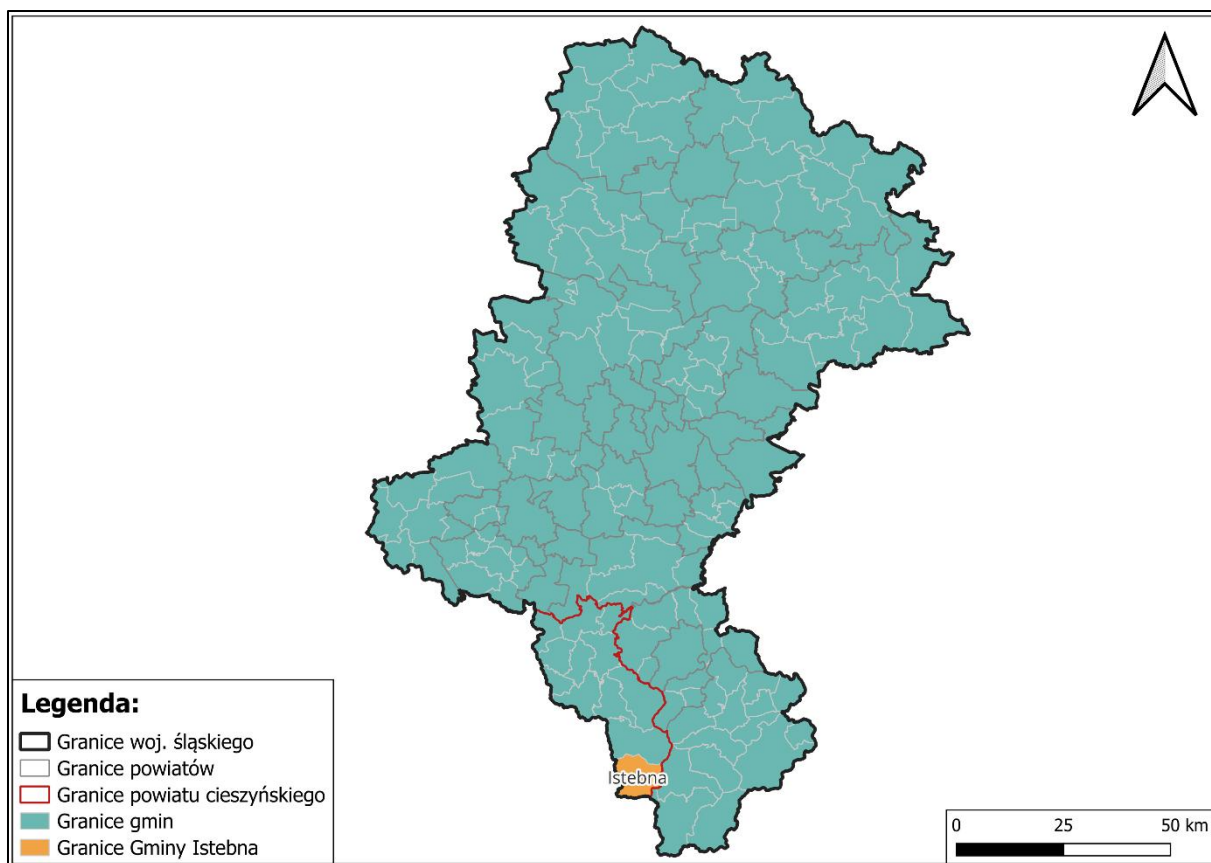
4.1. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE

Gmina Istebna jest gminą wiejską, położoną w województwie śląskim na terenie powiatu cieszyńskiego. W skład gminy wchodzi 3 sołectwa o łącznej powierzchni 84,25 km². Gmina Istebna graniczy z następującymi jednostkami samorządu terytorialnego:

- od północy z gminą miejską Wiśla (powiat cieszyński),
- od wschodu z gminą wiejską Milówka i gminą wiejską Rajcza (powiat żywiecki),
- od południa z Republiką Słowacką,
- a od zachodu z Republiką Czeską.

Gmina Istebna leży (wg. podziału fizyczno-geograficznego J. Kondrackiego) w makroregionie Beskidy Zachodnie. Północna część gminy leży na terenie mezoregionu Beskid Śląski, a południowa na terenie mezoregionu Międzygórze Jabłonkowsko-Koniakowskie.

Siedziba gminy – miejscowość Istebna położona jest w odległości ok. 50 km od Cieszyna, siedziby powiatu cieszyńskiego.

Rysunek 1. Położenie Gminy Istebna na tle powiatu cieszyńskiego i województwa śląskiego

Źródło: Opracowanie własne

Sieć dróg publicznych na terenie Gminy Istebna stanowią:

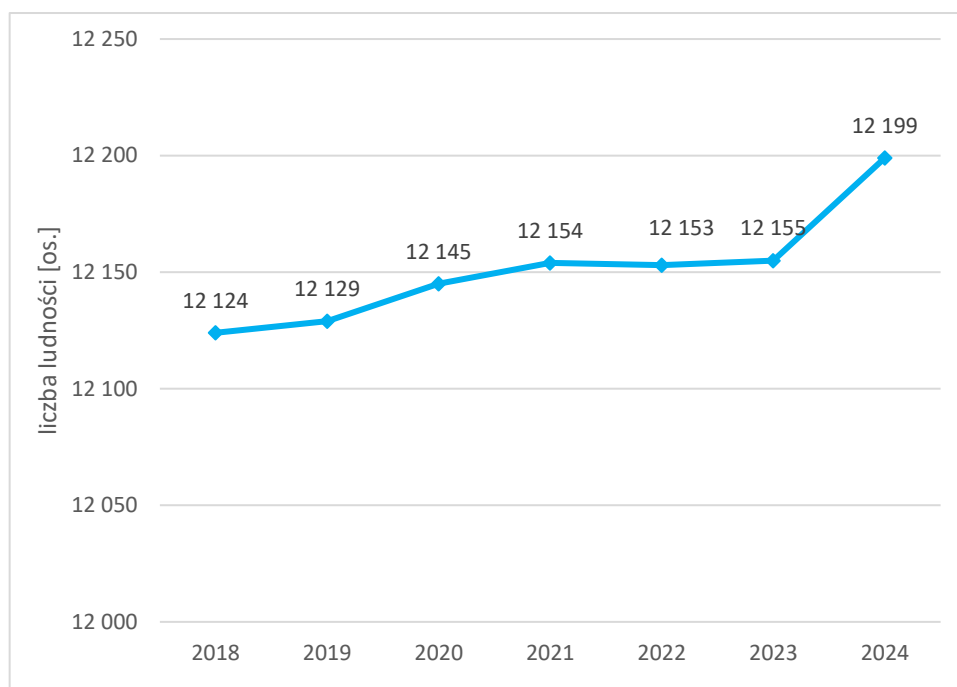
- drogi wojewódzkie: DW nr 941 Harbutowice – Istebna oraz DW nr 943 relacji Laliki – granica polsko-czeska,
- drogi powiatowe i gminne,
- dopełnieniem sieci dróg na terenie Gminy Istebna jest liczna sieć dróg tzw. zakładowych należących do Lasów Państwowych.

4.2. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

Z danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, że na przestrzeni ostatnich lat liczba ludności na terenie Gminy Istebna wzrastała.

W 2024 roku gminę Istebna zamieszkiwało 12 199 osób, z czego 49,8% (6 075 osób) stanowiły kobiety, a 50,2% (6 124 osób) mężczyźni¹.

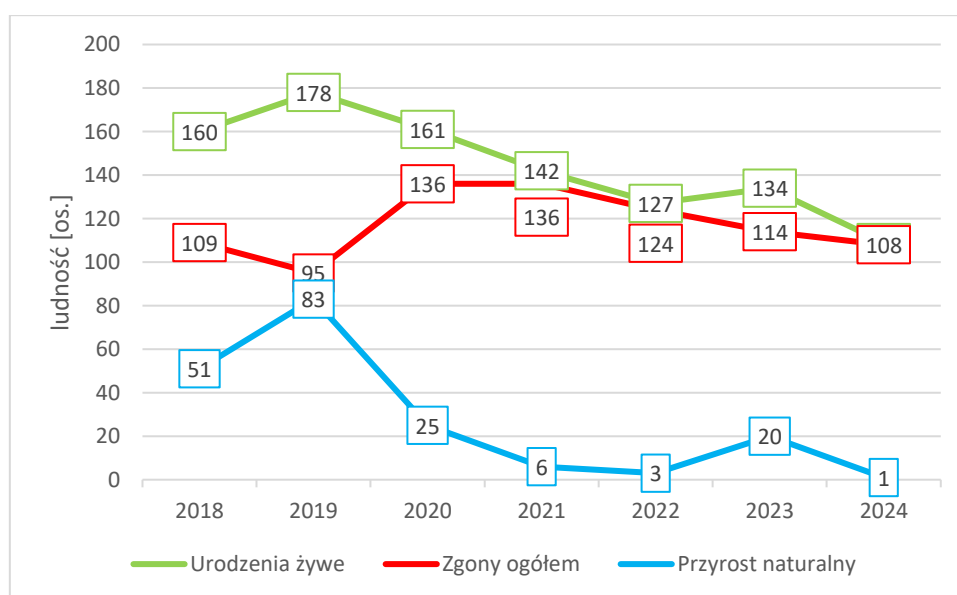
¹ Bank Danych Lokalnych, GUS

Wykres 1. Liczba ludności na terenie Gminy Istebna w latach 2018–2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W analizowanym okresie czasu (lata 2018-2024), na terenie Gminy Istebna, odnotowano dodatni przyrost naturalny².

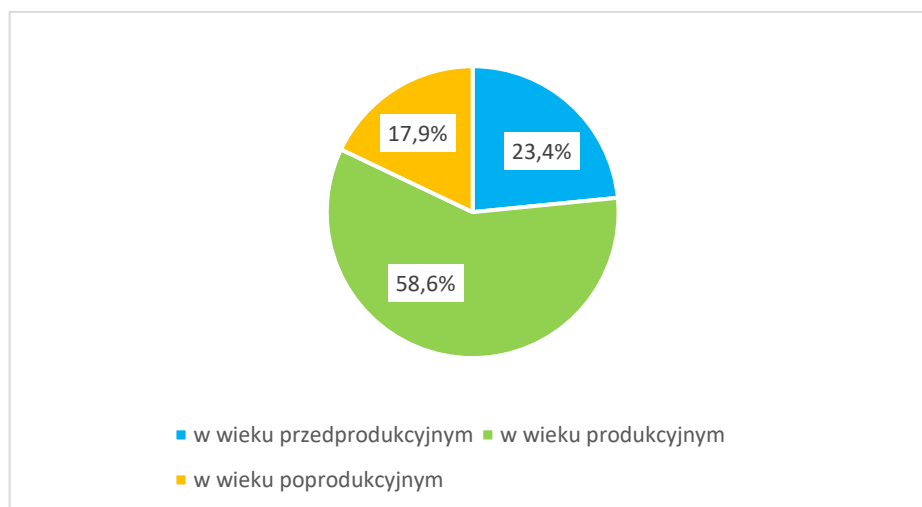
Wykres 2. Ruch naturalny na terenie Gminy Istebna w latach 2018–2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Pod względem struktury wiekowej, w Gminie Istebna przeważa ludność w wieku produkcyjnym (58,5% ludności). Mieszkańcy w wieku przedprodukcyjnym stanowią 23,4 %, natomiast w wieku poprodukcyjnym 17,9% ogółu ludności. Wskaźnik obciążenia

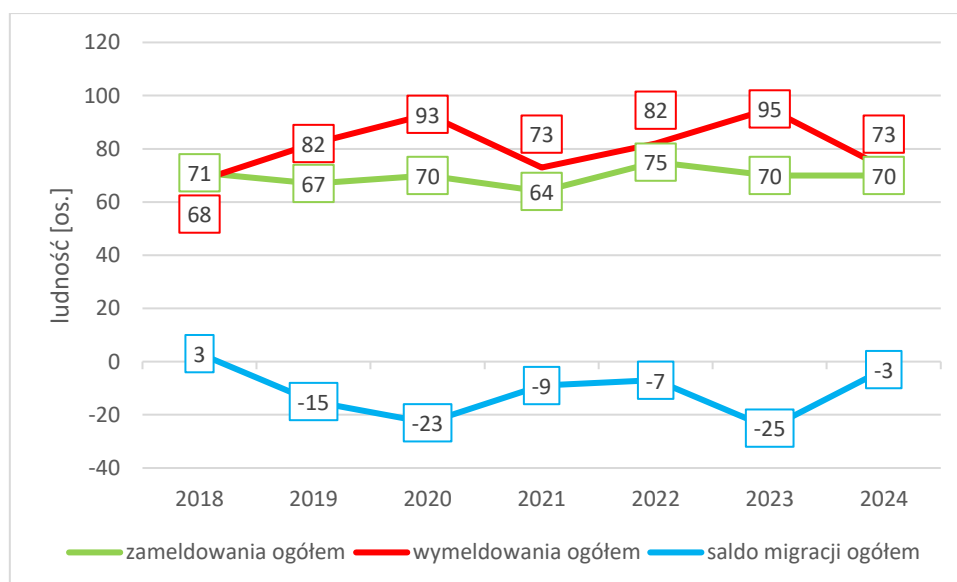
² Bank Danych Lokalnych, GUS

demograficznego, czyli liczba osób w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym wynosił w 2024 roku 70,5. Współczynnik feminizacji (liczba kobiet na 100 mężczyzn) w Gminie Istebna wyniósł 99,2.³

Wykres 3. Ludność w grupach: przedprodukcyjnej, produkcyjnej i poprodukcyjnej na terenie Gminy Istebna
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Liczba zameldowań na terenie Gminy Istebna w roku 2024 spadła o 1 w stosunku do roku 2018. W tym samym okresie wzrosła liczba wymeldowań - o 5. Na początku analizowanego okresu (2018 rok) saldo migracji przyjmowało wartości dodatnie, co świadczy o wyższej liczbie wymeldowań, niż zameldowań na tym terenie. W reszcie lat analizowanego okresu (tzn. 2019-2024 rok) saldo migracji przyjmowało wartości ujemne⁴.

Wykres 4. Liczba zameldowań i wymeldowań na pobyt stały w Gminie Istebna w latach 2018–2024
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

³ Bank Danych Lokalnych, GUS

⁴ Bank Danych Lokalnych, GUS

4.3. SYTUACJA GOSPODARCZA

W Gminie Istebna w 2024 roku zarejestrowanych było 1 359 podmiotów gospodarki narodowej. Przeważają przedsiębiorstwa sektora prywatnego 1 335 (98,2%) – do sektora publicznego przynależy jedynie 24 podmioty (1,8%).

W 2024 roku liczba podmiotów gospodarczych w Gminie Istebna wg danych GUS, wzrosła o 271 przedsiębiorstw względem roku bazowego – 2018. Wpływa to pozytywnie na rozwój gospodarczy gminy⁵.

Wykres 5. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na terenie Gminy Istebna w latach 2018–2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego, na tle wszystkich działalności, w sektorze prywatnym, zdecydowanie wyróżniają się sekcje: F (budownictwo) – 460 podmiotów, G (handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów) – 182 podmiotów oraz I (działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi) – 100 podmiotów. W sektorze publicznym dominuje sekcja P (edukacja) – 15 podmiotów.

⁵ Bank Danych Lokalnych, GUS

Tabela 1. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON wg sekcji PKD w Gminie Istebna w roku 2024

Podmioty gospodarki narodowej wg sekcji PKD		Liczba jednostek gospodarczych na rok 2024	
		Sektor prywatny	Sektor publiczny
Sekcja A	Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo i rybactwo	66	-
Sekcja C	Przetwórstwo przemysłowe	122	-
Sekcja E	Dostawa wód, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	6	-
Sekcja F	Budownictwo	460	-
Sekcja G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych włączając motocykle	182	-
Sekcja H	Transport i działalność magazynowa	56	-
Sekcja I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	100	1
Sekcja J	Informacja i komunikacja	23	-
Sekcja K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	16	-
Sekcja L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	22	-
Sekcja M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	54	1
Sekcja N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	29	-
Sekcja O	Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	6	2
Sekcja P	Edukacja	25	15
Sekcja Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	34	3
Sekcja R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	43	2
Sekcja S i T	Pozostała działalność usługowa	89	-
łącznie		1333	24

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

4.4. ZABYTKI

Dziedzictwem kulturowym gminy są przede wszystkim obiekty architektoniczne. Poniżej przedstawiono spis budynków, które zostały wpisane do rejestru zabytków Narodowego Instytutu Dziedzictwa⁶.

Tabela 2. Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków w Gminie Istebna

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Numer Rejestru Zabytków	Data wpisu
1.	Istebna	zespół drewnianej zabudowy wzdłuż drogi Istebna-Koniaków	A-406/82	25.01.1982 r.
2.	Istebna	kościół par. pw. Dobrego Pasterza oraz teren przykościelny	A/988/2022	11.05.1978 r.
3.	Istebna	szkoła par., ob. GOK	A-312/78	21.04.1978 r.
4.	Istebna	pomnik Pawła Stalmacha	B/429	20.10.2020 r.
5.	Istebna	dom nr 51	A-372/78	14.11.1978 r.
6.	Istebna	dom nr 58 (nie istnieje)	A-373/78	14.11.1978 r.
7.	Istebna	dom nr 133	974/68	30.12.1968 r.
8.	Istebna	dom nr 146	A-371/78	13.11.1978 r.
9.	Istebna	dom nr 455	A/1357	6.03.2024 r.
10.	Istebna	budynek schroniska młodzieżowego „Zaolziańska”	A/944/2024	13.11.2024 r.
11.	Istebna – Andziołówka	zagroda nr 293 (dwa drewniane domy, budynek gospodarczy, studnia, ogród)	A-525/87	24.10.1987 r.
12.	Istebna - Kubalonka	kościół par. pw. Podwyższenia Krzyża Świętego, z terenem przykościelnym	A/1037/22	25.01.1978 r.
13.	Istebna - Kubalonka	zespół Wojewódzkiego Centrum Pediatrii „Kubalonka”	A/362/1	28.12.2011 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie rejestru Narodowego Instytutu Dziedzictwa

⁶ Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków - stan na 31 grudnia 2025 roku

4.5. WARUNKI KLIMATYCZNE

Gmina Istebna położona jest w karpackiej dzielnicy klimatycznej, gdzie warunki pogodowe cechują się wyraźną strefowością pionową, zależną od wysokości nad poziomem morza. W piętrze umiarkowanie ciepłym (do 550 m n.p.m.) średnia temperatura roczna wynosi 6–8 °C, roczna suma opadów kształtuje się na poziomie 950–1350 mm, a pokrywa śnieżna utrzymuje się przez 90–140 dni w roku. W wyższym piętrze, umiarkowanie chłodnym (550–1000 m n.p.m.), średnia roczna temperatura spada do 4–6 °C, suma opadów rośnie do 1200–1600 mm, a śnieg zalega znacznie dłużej – od 125 do 175 dni. Okres wegetacyjny na tym obszarze jest krótki i trwa zazwyczaj około 160 dni. Tutejszy klimat charakteryzuje się również występowaniem silnych i długotrwałych przymrozków oraz porywistych wiatrów halnych, które wywołują gwałtowne skoki ciśnienia i nagłe zmiany pogody.

4.6. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

4.6.1. SYSTEM GAZOWY

Na terenie gminy Istebna nie funkcjonuje sieciowy system gazowniczy. Gaz ciekły (LPG / propan-butan) użytkowany jest przez mieszkańców wyłącznie indywidualnie i dostarczany z butli lub zbiorników napełnianych w odpowiednich punktach. Polska Spółka Gazownictwa posiada dokumentację projektową związaną z gazyfikacją gminy, jednak ze względu na brak opłacalności ekonomicznej inwestycja ta została wstrzymana i obecnie przedsiębiorstwo nie planuje rozbudowy sieci gazowej na tym obszarze.⁷

4.6.2. SYSTEM CIEPŁOWNICZY

W gminie Istebna nie występuje centralny ani gminny system ciepłowniczy. Mieszkańcy zaopatrują się w energię ciepłą samodzielnie, korzystając z indywidualnych systemów grzewczych w budynkach, w których spala się głównie paliwa stałe – przede wszystkim węgiel kamienny, drewno oraz odpady drzewne⁸. Jedynym lokalnym wyjątkiem o charakterze sieciowym jest kotłownia węglowa na osiedlu Kubalonka (zarządzana przez Śląski Zarząd Nieruchomości w Katowicach), która dostarcza ciepło i ciepłą wodę użytkową do 6 tamtejszych bloków mieszkalnych⁹.

⁷ Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Istebna

⁸ Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Istebna

⁹ Aktualizacja planu gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Istebna

4.6.3. SYSTEM ELEKTROENERGETYCZNY

Właścicielem i operatorem infrastruktury elektroenergetycznej na obszarze gminy jest spółka TAURON Dystrybucja S.A. Oddział w Bielsku-Białej. Odbiorcy energii są zasilani poprzez napowietrzne i kablowe sieci średniego (SN) oraz niskiego napięcia (nN). Zasilanie sieci średniego napięcia na terenie gminy pochodzi ze stacji transformatorowych 110/15 kV GPZ Rajcza oraz GPZ Wiśła¹⁰.

¹⁰ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Istebna

5. OCENA AKTUALNEGO STANU ŚRODOWISKA GMINY ISTEbNA

5.1. OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA

5.1.1. JAKOŚĆ POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO

Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w roku 2026 dla obszaru województwa śląskiego przeprowadził roczną ocenę jakości powietrza atmosferycznego dotyczącą roku 2025. Obowiązek ten wynika z rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 11 grudnia 2020 r. *w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu* (Dz.U. 2020 poz. 2279).

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 2 sierpnia 2012 r. *w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza* (Dz. U. z 2012 r. poz. 914) województwo śląskie podzielone zostało na następujące strefy:

- PL2401 aglomeracja górnośląska,
- PL2402 aglomeracja rybnicko-jastrzębska,
- PL2403 miasto Bielsko Biała,
- PL2404 miasto Częstochowa,
- PL2405 strefa śląska.

W wszystkich strefach wykonano ocenę pod kątem ochrony zdrowia ludzi, a w strefie śląskiej dodatkowo wykonano ocenę pod kątem ochrony roślin.

Gmina Istebna należy do strefy śląskiej. Ocenę wykonano według kryteriów dotyczących ochrony zdrowia ludzi dla 12 substancji¹¹:

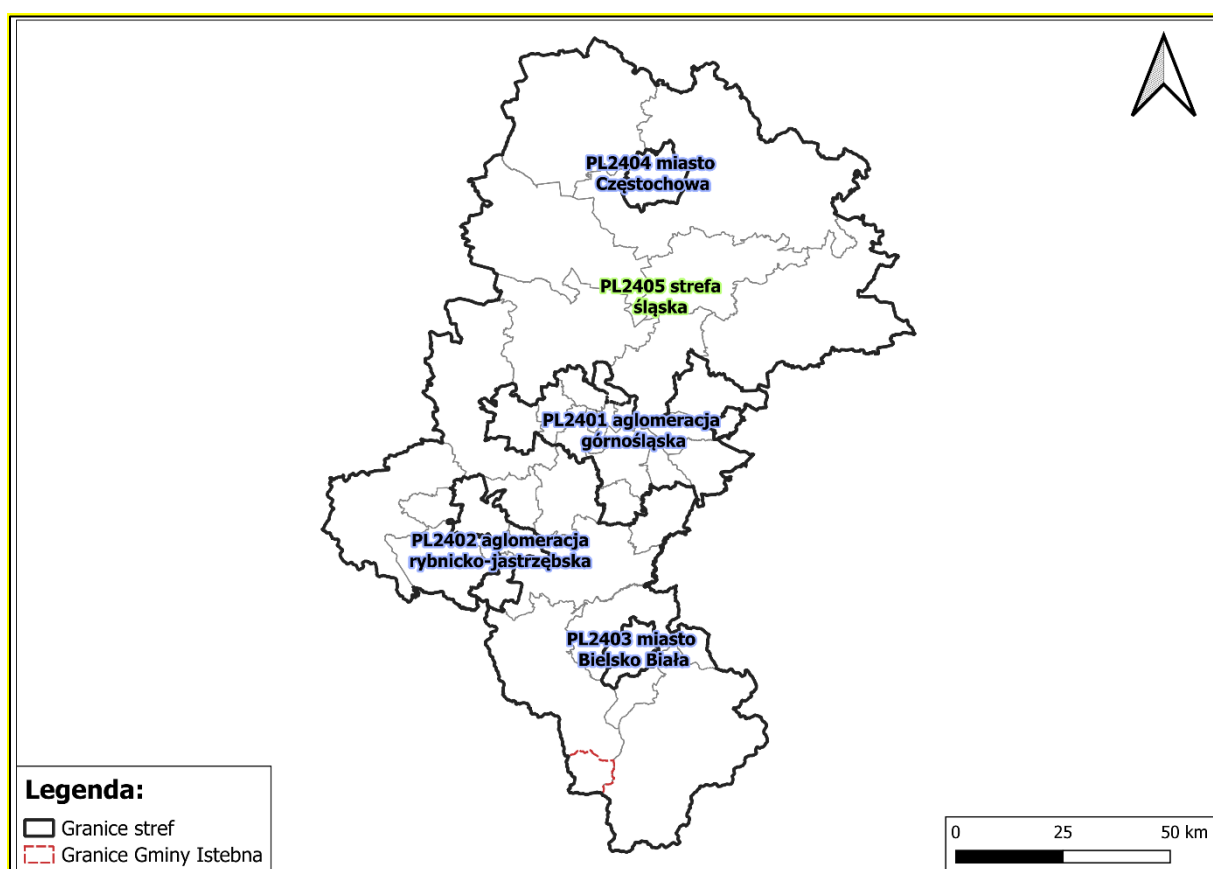
- dwutlenku siarki - SO₂,
- dwutlenku azotu - NO₂,
- tlenku węgla - CO,
- benzenu - C₆H₆,
- pyłu zawieszonego PM₁₀,
- pyłu zawieszonego PM_{2,5},
- ołowiu w pyle - Pb (PM₁₀),
- arsenu w pyle - As (PM₁₀),

¹¹ Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim w 2025 r., GIOŚ

- kadmu w pyle - Cd (PM10),
- niklu w pyle - Ni (PM10),
- benzo(a)pirenu w pyle - B(a)P(PM10),
- ozonu - O₃,

oraz kryteriów określonych w celu ochrony roślin dla 3 substancji:

- dwutlenku siarki - SO₂,
- tlenków azotu - NO_x,
- ozonu - O₃.

Rysunek 2. Podział województwa śląskiego na strefy

Źródło: *Roczna Ocena Jakości Powietrza w Województwie Śląskim, Raport Wojewódzki za rok 2025*

Dwutlenek siarki, tlenek węgla, dwutlenek azotu, wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne, a także metale ciężkie i pyły zawieszone należą do produktów spalania wpływających na występowanie niskiej emisji. Ozon z kolei jest zagrożeniem dla człowieka i środowiska naturalnego w sytuacji, gdy pojawi się w powietrzu przy powierzchni ziemi. Powstaje on w gorące, słoneczne, letnie dni, w wyniku reakcji chemicznych zachodzących

w przyziemnej warstwie atmosfery, gdy jest ona zanieczyszczona dwutlenkiem azotu. Dzieje się tak najczęściej w centrach miast lub przy ruchliwych trasach komunikacyjnych.

Wynikiem oceny, zarówno pod kątem kryteriów dla ochrony zdrowia jak i kryteriów dla ochrony roślin, dla wszystkich substancji podlegających ocenie, jest zaliczenie do jednej z poniższych klas¹²:

- w klasyfikacji podstawowej:
 - o do klasy A – jeżeli stężenia zanieczyszczenia na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych lub docelowych,
 - o do klasy C – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne lub poziomy docelowe.

Tabela 3. Klasyfikacja strefy śląskiej z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia

Nazwa strefy	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy											
	SO ₂	CO	NO ₂	C ₆ H ₆	PM ₁₀	PM _{2,5}	Pb	As	Cd	Ni	BaP	O ₃
PL2405 strefa śląska	A	A	A	A	C	C1	A	A	A	A	C	A

Źródło: Roczna Ocena Jakości Powietrza w Województwie Śląskim, Raport Wojewódzki za rok 2025

Tabela 4. Klasyfikacja strefy śląskiej z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony roślin

Nazwa strefy	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy		
	SO ₂	NO ₂	O ₃
PL2405 strefa śląska	A	A	A

Źródło: Roczna Ocena Jakości Powietrza w Województwie Śląskim, Raport Wojewódzki za rok 2025

Zgodnie z Roczną oceną jakości powietrza w województwie śląskim w 2025 r. w strefie śląskiej stwierdzono przekroczenia poziomów docelowych dla benzo(a)pirenu B(a)P, pyłu zawieszonego PM₁₀ i pyłu zawieszonego PM_{2,5} w odniesieniu do ochrony zdrowia ludzi.

Dla pozostałych zanieczyszczeń: dwutlenku siarki SO₂, tlenku węgla CO, dwutlenku azotu NO₂, benzenu C₆H₆, ołowiu-Pb, arsenu-As, kadmu-Cd, niklu-Ni, i ozonu O₃ standardy emisyjne na terenie strefy śląskiej były dotrzymane.

¹² Oznaczenie klas przyjęto wg. instrukcji GIOŚ i kodowania stosowanego w raportowaniu wyników do Europejskiej Agencji Środowiska

W ramach emisji powierzchniowej to sektor mieszkalnictwa stanowi największe źródło wprowadzania zanieczyszczeń do powietrza na terenie Gminy Istebna. Podstawowym problemem w zakresie zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego jest emisja niska, pochodząca z domowych pieców grzewczych i lokalnych kotłowni węglowych, w których spalanie odbywa się w nieefektywny sposób. Paliwa stałe (głównie węgiel) stosowane najczęściej w wyżej wymienionych systemach grzewczych emitują benzo(a)piren oraz pyły zawieszone kilkaset razy bardziej obficie, niż paliwa gazowe. Cechą charakterystyczną niskiej emisji jest to, że powodowana jest przez liczne, rozproszone źródła wprowadzające do powietrza niewielkie ilości zanieczyszczeń. Duża liczba kominów o niewielkiej wysokości powoduje, że wprowadzane zanieczyszczenia do środowiska są uciążliwe, ponieważ zanieczyszczenia gromadzą się wokół miejsca powstania. Wyniki badań monitoringowych wskazują, że emisja z ogrzewania indywidualnego w mniejszych ośrodkach miejskich oraz wiejskich ma bardzo znaczący udział w ogólnej emisji zanieczyszczeń do powietrza. Jej wpływ najbardziej uwidacznia się w obszarach charakteryzujących się zwartą zabudową. Na terenie Gminy prowadzona jest ewidencja indywidualnych źródeł ciepła w bazie CEEB.

Dodatkowo uwagę należy zwrócić na materiał wykorzystywany do spalania. Ze względów ekonomicznych często jest to węgiel o niskiej jakości.

Drugą grupą emisji, co do wielkości wpływu na wartość przekroczeń jest emisja liniowa pochodząca z ruchu drogowego. Największe strumienie zanieczyszczeń związane są z głównymi węzłami komunikacyjnymi, w tym: wzdłuż ulic o zwartej, obustronnej zabudowie, będących tranzytowymi ciągami komunikacyjnymi (podwyższone stężenia NO₂, CO, formaldehydu, benzenu, itp.). Ciągły wzrost ruchu samochodowego powoduje degradację nawierzchni, co powoduje zwiększenie hałasu komunikacyjnego i wzrost ilości zanieczyszczeń uwalnianych do atmosfery. Dzieje się to pomimo działań w zakresie modernizacji i przebudowy dróg. Warto zaznaczyć, że wielkość emisji ze źródeł komunikacyjnych zależy od natężenia ruchu na poszczególnych trasach, rodzaju samochodów oraz rodzaju stosowanego paliwa, ale wpływ na poziom zanieczyszczeń mają również takie procesy, jak zużycie opon, hamulców oraz ścieranie nawierzchni dróg, nazywane emisją poza spalinową.

Największe zanieczyszczenia komunikacyjne związane z ruchem pojazdów w Gminie Istebna emitowane są m. in. z dróg wojewódzkich przechodzących przez gminę.

Emisja punktowa obejmuje głównie emisję zanieczyszczeń pochodzących ze spalania węgla jako paliwa do ogrzewania budynków mieszkalnych. Niska emisja jest źródłem takich

zanieczyszczeń jak dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, tlenek węgla, pył, sadza, a więc typowych zanieczyszczeń powstających podczas spalania paliw stałych i gazowych. Mają one istotny wpływ na zasięg i wielkość stężeń zanieczyszczeń w powietrzu atmosferycznym. Warto wskazać, że istniejące kompleksy leśne na terenie gminy działają korzystnie na oczyszczanie powietrza atmosferycznego z zanieczyszczeń w okresie wegetacyjnym.

Choć Gmina Istebna posiada status regionu turystyczno-wypoczynkowego i nie ma na jej terenie ciężkiego przemysłu, na jakość powietrza na terenie Gminy Istebna istotnie wpływa charakter przemysłowy całego województwa śląskiego. Bliskość aglomeracji górnośląskiej, Rybnickiego Okręgu Węglowego oraz sąsiadujących ośrodków przemysłowych w Czechach i na Słowacji sprawia, że na teren gminy docierają zanieczyszczenia o charakterze regionalnym. Masowe masy powietrza niosą ze sobą pyły i gazy emitowane przez wielkie zakłady przemysłowe, elektrownie i koksownie, co podbija tzw. tło zanieczyszczeń, na które nakładają się emisje lokalne.

Kluczowym czynnikiem potęgującym problem zanieczyszczeń powietrza w Gminie Istebna jest jej ukształtowanie terenu. Położenie w Beskidzie Śląskim, który charakteryzuje się głębokimi dolinami oraz otaczającymi je wzniesieniami, drastycznie ogranicza naturalną wentylację korytarzy powietrznych.

Gmina Istebna prowadzi punkt konsultacyjno-informacyjny programu „Czyste Powietrze”. Ponadto, informuje o tym programie w lokalnej gazecie oraz poprzez ulotki i broszury rozdawane mieszkańcom gminy. Klasy szkół podstawowych uczestniczą w zajęciach terenowych dotyczących problemów związanych z tematyką ochrony powietrza¹³.

5.1.2. ZAGADNIENIA HORYZONTALNE

ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU

- wdrożenie stabilnych niskoemisyjnych źródeł energii w skali lokalnej,
 - intensyfikacja działań w zakresie rozwoju odnawialnych źródeł produkcji energii,
 - wykorzystywanie w nowym budownictwie źródeł ciepła opartych na zużyciu innych surowców niż węgiel,
 - w przypadku wykorzystania węgla ważne jest również instalowanie wysokosprawnych, nowoczesnych kotłów grzewczych.
-

¹³ Urząd Gminy Istebna

NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA

- należy zwrócić szczególną uwagę na awarie przemysłowe, awarie w sieciach gospodarki komunalnej i liniach energetycznych oraz na inne nadzwyczajne zagrożenia środowiska, które wynikają z nasilenia zmian klimatycznych. W przypadku instalacji technologicznych zagrożenie wynika głównie z niedopatrzenia lub niewłaściwej obsługi, eksploatacji bądź konserwacji urządzeń. Przyczyną awarii sieci może być natomiast jej przeciążenie (w tym zły stan techniczny przy zwiększonym obciążeniu) bądź zewnętrzne warunki pogodowe (mróz, upał).

DZIAŁANIA EDUKACYJNE

- prowadzenie edukacji mieszkańców i zwiększanie ich świadomości w zakresie zmian klimatu i sposobów minimalizowania ich skutków, a także metod zapobiegania niekorzystnym zmianom klimatu,
- organizacja wydarzeń kierowanych do mieszkańców mających na celu promocję budownictwa pasywnego, odnawialnych źródeł energii oraz transportu alternatywnego (elektrycznego).

MONITORING ŚRODOWISKA

- w ramach funkcjonowania monitoringu środowiska przyrodniczego w zakresie badań jakości powietrza wykonywane są opracowania, dotyczące strefy śląskiej. GIOŚ co roku dokonuje oceny poziomów substancji w powietrzu.

5.1.3. PODSUMOWANIE

W 2026 roku GIOŚ dla województwa śląskiego przeprowadził roczną ocenę jakości powietrza atmosferycznego dotyczącą roku 2025. Dla strefy śląskiej, w której położona jest Gmina Istebna, występują obszary przekroczenia dla benzo(a)pirenu B(a)P oraz pyłów zawieszonych (PM₁₀ i PM_{2,5}). Na obszarze Gminy Istebna wpływ na stan powietrza atmosferycznego ma: emisja powierzchniowa pochodząca ze spalania paliw na cele energetyczne (głównym problem w tym przypadku są piece pozaklasowe), emisja liniowa (głównie drogi wojewódzkie), ukształtowanie terenu gminy oraz charakter przemysłowy województwa śląskiego. Największe zanieczyszczenie ma miejsce podczas sezonu grzewczego (źródła emisji, którymi często są piece pozaklasowe opierają się o paliwa stałe). Wpływ ruchu drogowego (emisja liniowa) na zanieczyszczenie powietrza jest mniejszy niż instalacji grzewczych, jednak jest równomiernie nasilony podczas całego roku kalendarzowego, zwłaszcza na obszarach położonych wzdłuż głównych dróg przebiegających przez gminę. Gmina Istebna dąży do realizacji inwestycji służących poprawie jakości powietrza, m.in. poprzez termomodernizację budynków.

5.1.4. ANALIZA SWOT

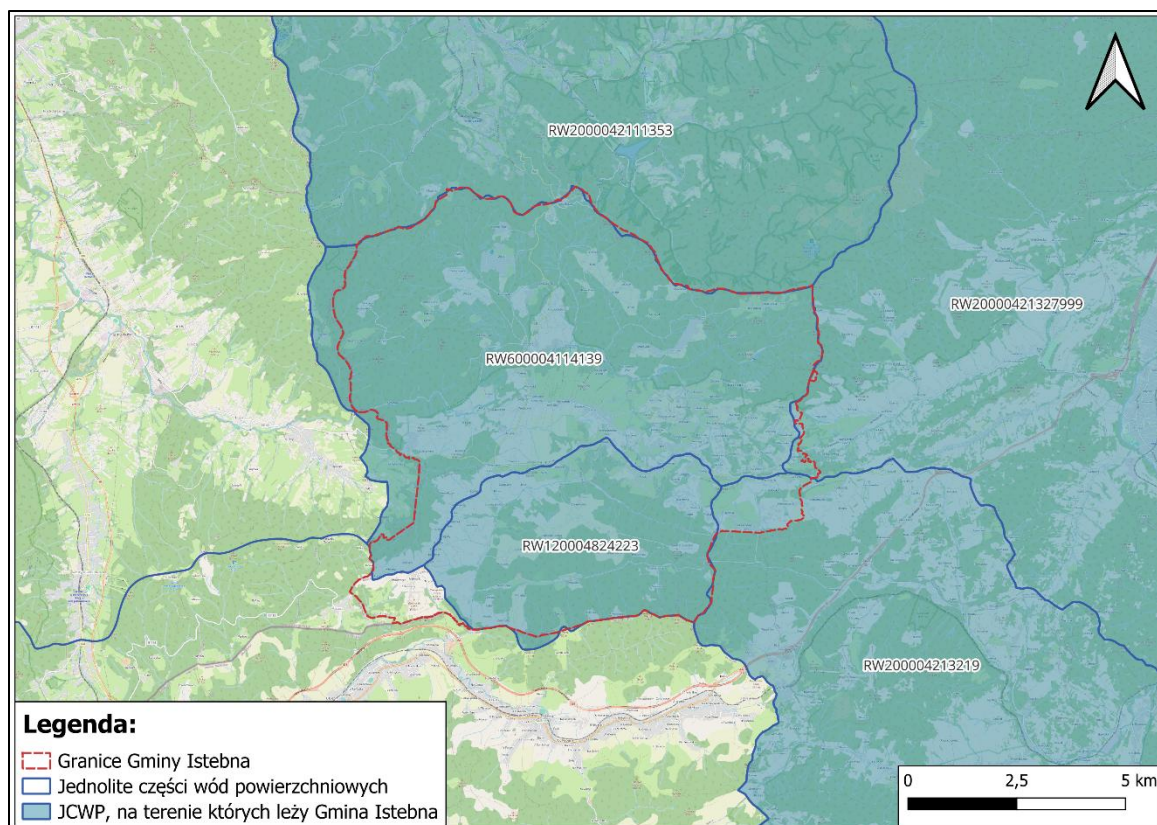
MOCNE STRONY (S)	SŁABE STRONY (W)
– stały monitoring powietrza na terenie strefy śląskiej, – edukacja ekologiczna, uczestnictwo gminy w Programie Czyste Powietrze, – brak zakładów przemysłowych silnie zanieczyszczających powietrze.	– wysoki udział emisji niskiej (z ogrzewania indywidualnego), – stale wzrastający ruch drogowy, – piece pozaklasowe, – położenie gminy w strefie śląskiej, dla której odnotowano przekroczenia poziomu benzo(a)pirenu oraz pyłów zawieszonych.
SZANSE (O)	ZAGROŻENIA (T)
– termomodernizacja budynków gminnych, – wzrost energooszczędności poprzez rozwój energetyki odnawialnej, – dofinansowania dla samorządów i osób fizycznych na inwestycje związane z ochroną powietrza, – rozwój OZE, – ograniczenie emisji CO₂ z transportu kołowego.	– brak wystarczających środków finansowych na inwestycje związane z ochroną powietrza, – wzrost liczby samochodów, – spalanie odpadów w gospodarstwach domowych.

5.2. GOSPODAROWANIE WODAMI**5.2.1. WODY POWIERZCHNIOWE**

Gmina Istebna położona jest w zlewniach dwóch mórz: Morza Bałtyckiego (dorzecze Odry) oraz Morza Czarnego (dorzecze Dunaju), a przez jej teren przebiega europejski dział wodny. Sieć wód powierzchniowych na terenie gminy jest dobrze rozwinięta, a przeważają w niej ciekі o charakterze stałym.

Najważniejsze ciekі wodne płynące przez Gminę Istebna to:

- Olza – główny ciek gminy, będący prawobrzeżnym dopływem Odry. Jej źródła znajdują się na stokach Gańczorki na wysokości około 870 m n.p.m.,
- Olecka – najdłuższy dopływ Olzy na terenie gminy, mający swoje źródła na wschodnich zboczach Kiczory na wysokości około 975 m n.p.m.,
- Czadeczka – drugi, najdłuższy ciek płynący przez Gminę Istebna. ciek należący do zlewiska Morza Czarnego, który rozpoczyna swój bieg w źródle położonym na wysokości około 700 m n.p.m.
- Krężelka – największy, lewobrzeżny dopływem Czadeczki.

Rysunek 3. Zlewnie Jednolitych Części Wód Powierzchniowych na tle Gminy Istebna

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych KZGW

Gmina Istebna leży w granicach 5 zlewni Jednolitych Części Wód Powierzchniowych (JCWP), którymi są:

- RW2000042111353 Wiśla od źródeł do Dobki wraz z Dobką,
- RW20000421327999 Soła od Wody Ujsolskiej do zb. Tresna,
- RW120004824223 Czadeczka,
- RW600004114139 Olza od źródeł do granicy,
- RW200004213219 Soła do Wody Ujsolskiej.

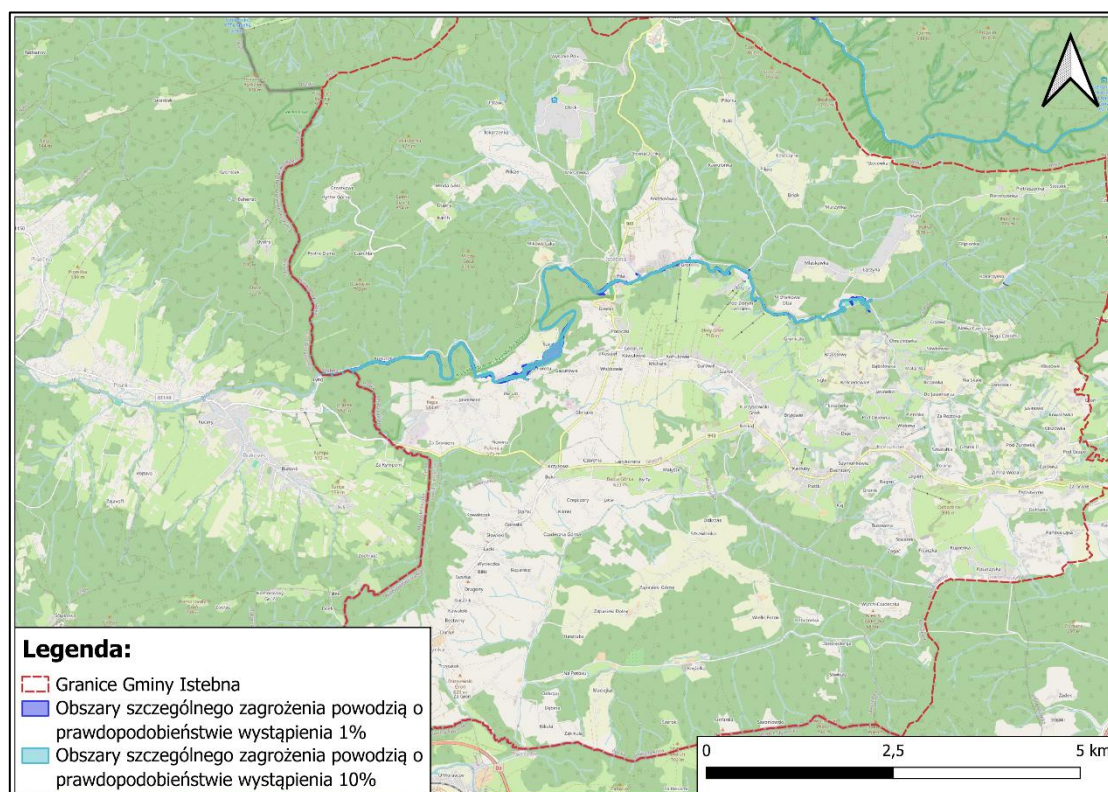
Każda z ww. zlewni stanowi obszar wrażliwy na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych rozumianą jako wzbogacanie wód biogenami, w szczególności związkami azotu lub fosforu, powodującymi przyspieszony wzrost glonów oraz wyższych form życia roślinnego, w wyniku którego następują niepożądane zakłócenia biologicznych stosunków w środowisku wodnym oraz pogorszenie jakości tych wód¹⁴.

¹⁴ Karty planów gospodarowania wodami (aPGW)

Do najważniejszych potencjalnych źródeł zanieczyszczeń na terenie gminy Istebna należą: oczyszczalnie ścieków i miejsca zrzutu ścieków komunalnych, dzikie wysypiska śmieci, osadniki i szamba, gospodarstwa rolne, obiekty magazynowe i miejsca magazynowania odpadów.

Jednym z zagrożeń bezpieczeństwa wynikającym z bezpośredniej bliskości wód powierzchniowych jest powódź. Powódź to jedno z najczęściej występujących zagrożeń naturalnych, będącym zjawiskiem przyrodniczym o charakterze ekstremalnym, często gwałtownym, występującym nieregularnie. Powódź definiowana jest jako „czasowe pokrycie przez wodę terenu, który w normalnych warunkach nie jest pokryty wodą, w szczególności wywołane przez wezbrania wody w ciekach naturalnych, zbiornikach wodnych, kanałach oraz od strony morza, z wyłączeniem pokrycia przez wodę terenu wywołanego przez wezbranie wody w systemach kanalizacyjnych”.

Z kolei ryzyko powodziowe to kombinacja prawdopodobieństwa wystąpienia powodzi i potencjalnych negatywnych skutków powodzi dla życia i zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej. Na obszarze Gminy Istebna występuje znaczące zagrożenie powodzią. Ostatnia powódź na terenie gminy w 2024 roku spowodowała straty w wysokości półtora miliona złotych.

Rysunek 4. Zagrożenie powodziowe na tle Gminy Istebna
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych wód polskich

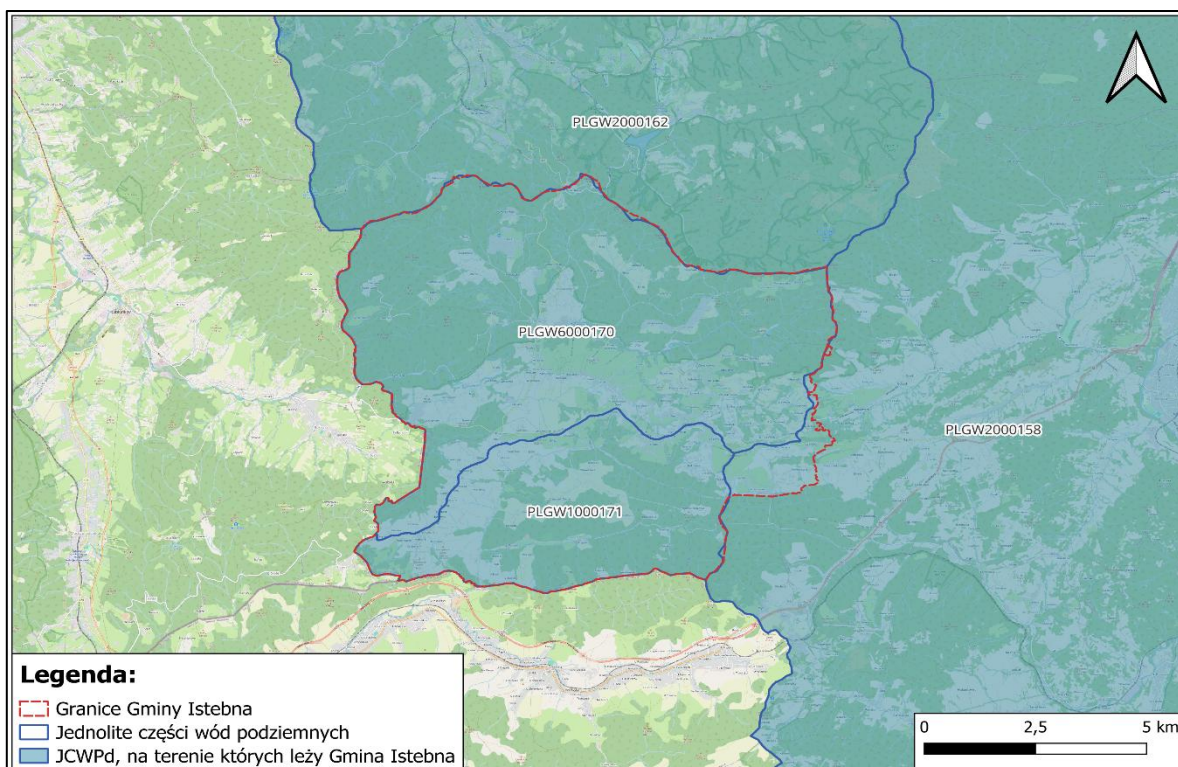
5.2.2. WODY PODZIEMNE

W ramach prac nad przygotowaniem drugiej aktualizacji Planów gospodarowania wodami na obszarze dorzeczy (3 cykl planistyczny) państwowa służba hydrogeologiczna przeprowadziła przegląd granic JCWPd oraz aktualizację ich. Opracowano podział na 174 JCWPd, który będzie obowiązywał w latach 2022-2027. Gmina Istebna położona jest w obszarze czterech jednolitych części wód podziemnych: numer 158, 162, 170 i 171.

Tabela 5. Charakterystyka JCWPd

JCWPd nr 162		
Powierzchnia (km ²)		534,68
Region Wodny		obszar dorzecza Wisły
Ocena stanu	Stan ilościowy	dobry
	Stan chemiczny	dobry
	Ogólna ocena stanu JCWPd	dobry
	Ocena ryzyka niespełnienia celów środowiskowych	niezagrożona
JCWPd nr 158		
Powierzchnia (km ²)		1483,93
Region Wodny		obszar dorzecza Wisły
Ocena stanu	Stan ilościowy	dobry
	Stan chemiczny	dobry
	Ogólna ocena stanu JCWPd	dobry
	Ocena ryzyka niespełnienia celów środowiskowych	niezagrożona
JCWPd nr 170		
Powierzchnia (km ²)		56,95
Region Wodny		obszar dorzecza Odry
Ocena stanu	Stan ilościowy	dobry
	Stan chemiczny	dobry
	Ogólna ocena stanu JCWPd	dobry
	Ocena ryzyka niespełnienia celów środowiskowych	niezagrożona
JCWPd nr 171		
Powierzchnia (km ²)		24,29
Region Wodny		obszar dorzecza Dunaju
Ocena stanu	Stan ilościowy	dobry
	Stan chemiczny	dobry
	Ogólna ocena stanu JCWPd	dobry
	Ocena ryzyka niespełnienia celów środowiskowych	niezagrożona

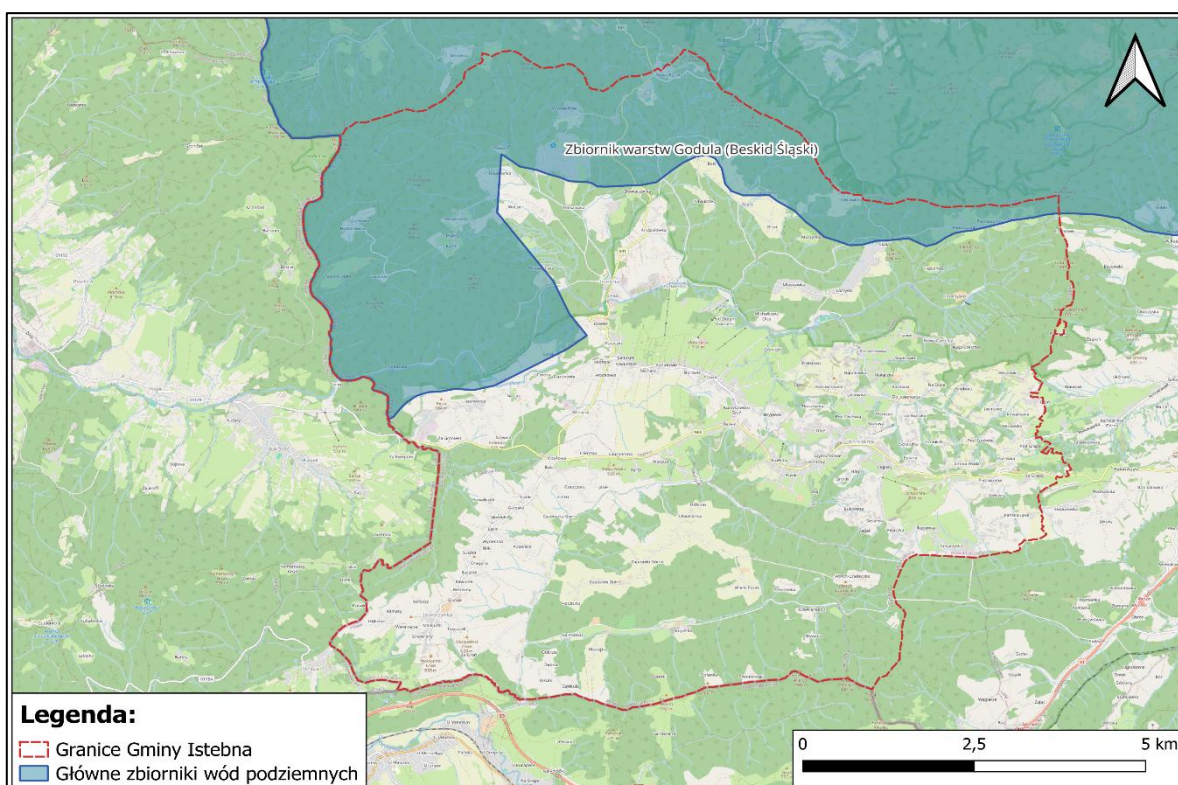
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Służby Hydrologicznej

Rysunek 5. Jednolite Części Wód Podziemnych na tle Gminy Istebna

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Państwowego Instytutu Geologicznego – PAN

Obszar gminy położony jest na terenie Głównego zbiornika wód podziemnych: Zbiornik warstw Godula (Beskid Śląski).

Rysunek 6. Główne zbiorniki wód podziemnych na tle Gminy Istebna

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Państwowego Instytutu Geologicznego – PAN

5.2.3. SUSZE

Zgodnie z definicją susza jest to długotrwały okres, podczas którego nie występują opady atmosferyczne lub ich występowanie jest nieznaczne w ujęciu długookresowym. Najczęściej występuje w okresie letnim. Zjawisko suszy może w konsekwencji powodować przesuszenie gleby, zmniejszenie lub całkowite zniszczenie upraw roślinnych, a także zwiększone prawdopodobieństwo pożarów. Suszą określa się nie tylko występowanie zjawisk ekstremalnych, ale wszystkie sytuacje, które występują w warunkach mniejszej dostępności wody dla danego obszaru¹⁵. Wyróżnia się suszę atmosferyczną, hydrogeologiczną, rolniczą oraz hydrologiczną. Na terenie Gminy Istebna występuje umiarkowane zagrożenie suszą.

5.2.4. ZAGADNIENIA HORYZONTALNE

ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU

- stosowanie mechanizmów ekonomicznych w celu regulowania popytu na wodę – np. odpowiednio dobranych opłat za wodę,
- wprowadzanie nowych technologii ograniczających zużycie wody,
- zwiększanie pojemności obiektów „małej” i „dużej” retencji,
- konserwacja urządzeń melioracyjnych.

NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA

- rozwój systemów wczesnego ostrzegania i prognozowania zagrożeń.

DZIAŁANIA EDUKACYJNE

- edukacja mieszkańców w zakresie racjonalnego wykorzystywania zasobów wodnych, w tym upowszechnianie retencjonowania wód opadowych i wykorzystywania jej do nawadniania ogrodów przydomowych,
- zwiększanie świadomości mieszkańców w zakresie jakości wód powierzchniowych i podziemnych w kontekście turystycznego wykorzystania regionu.

MONITORING ŚRODOWISKA

- monitoring wód powierzchniowych realizuje GIOŚ. Wykonawcą monitoringu wód podziemnych (chemicznego i ilościowego) jest Państwowa Służba Hydrogeologiczna. Lokalny system monitoringu wód uzupełnia system monitorowania stanu sieci wodociągowej i wody ujmowanej na cele komunalne.

¹⁵ Na podstawie strony internetowej: <https://www.teraz-srodowisko.pl/>

5.2.5. PODSUMOWANIE

Gmina Istebna położona jest w granicach 5 zlewni Jednolitych Części Wód Powierzchniowych. Obszar gminy położony jest w całości w Jednolitej Części Wód Podziemnych nr 158, 162, 170 i 171. Na obszarze gminy ryzyko powodziowe jest wysokie, powódzie w przeszłości na terenie gminy powodowały znaczące szkody materialne. Na terenie gminy Istebna występuje umiarkowanie zagrożenie suszą. Powyższe zjawiska ukierunkowują, iż niezbędnie należy podjąć działania w sprawie opracowania dokumentacji związanej z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym rzeki Olzy), które pozwolą zarówno przeciwdziałać powodzi jak i zapobiegać skutkom suszy.

5.2.6. ANALIZA SWOT

MOCNE STRONY (S)	SŁABE STRONY (W)
– wystarczające zasoby wód podziemnych, – dobre zasoby wód powierzchniowych.	– brak monitoringu wód podziemnych w ostatnich latach, – występowanie powodzi.
SZANSE (O)	ZAGROŻENIA (T)
– przeciwdziałanie zmianie stosunków wodnych, – określenie map zagrożeń powodziowego (MZP) oraz map ryzyka powodziowego (MRP), – znaczne nakłady na inwestycję związane z ochroną przeciwpowodziową.	– niska świadomość ekologiczna społeczeństwa w zakresie gospodarowania wodami, – zwiększanie się stopnia zaczerpywania wód podziemnych dla celów komunalnych, – dopływ zanieczyszczeń spoza gminy, – stosowanie nawozów chemicznych, w miejscach, gdzie wody gruntowe zalegają płytko pod powierzchnią.

5.3. GLEBY

Na terenie Gminy Istebna w pokrywie glebowej dominują gleby brunatne kwaśne powstałe ze zwietrzliny skał fliszu karpackiego. Dna dolin cieków przepływających przez obszar gminy pokrywają płytkie i silnie szkieletowe mady górskie, natomiast na południe od Istebnej (na zboczu potoku Gliniany) zachował się niewielki płat gleby płowej. Gmina dysponuje ogólnie słabymi utworami – zaledwie 42 arów zaliczono do klas bonitacyjnych I-III. Ze względu na

uksztalowanie terenu oraz budowę geologiczną praktycznie cały obszar gminy jest narażony na intensywną erozję pokrywy glebowe¹⁶.

Tabela 6. Struktura użytkowania gruntów na terenie Gminy Istebna

Użytkowanie gruntów	Powierzchnia [ha]
grunty ogółem	1 441,09
użytki rolne ogółem	1 181,44
użytki rolne w dobrej kulturze	1 137,29
pod zasiewami	54,80
grunty ugorowane łącznie z nawozami zielonymi	14,07
uprawy trwałe	3,17
łąki trwałe	877,03
pastwiska trwałe	177,90
pozostałe użytki rolne	44,15
las i grunty leśne	189,42
pozostałe grunty	70,23

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie zgodnie z zapisami Ustawy *Prawo Ochrony Środowiska* prowadzi „Monitoring chemizmu gleb ornych Polski” w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska w zakresie jakości gleb i ziemi. Monitoring chemizmu gleb ornych Polski jest realizowany od roku 1995. W 5-letnich odstępach czasowych są pobierane próbki glebowe z 216 stałych punktów pomiarowo-kontrolnych, zlokalizowanych na gruntach ornych charakterystycznych dla pokrywy glebowej kraju. Monitoring realizowany jest przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy, na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska. Na terenie Gminy Istebna nie znajduje się punkt monitoringu gleb w ramach „Monitoringu chemizmu gleb ornych Polski”¹⁷.

5.3.1. ZAGADNIENIA HORYZONTALNE

ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU

- podejmowanie prac zmniejszających nadmierne zagrożenie erozją, np. wsiewki poplonowe, międzyplony ścierniskowe,
- stosowanie zalesień na terenach zniszczonych i obszarach niewykorzystanych rolniczo, gruntach rolnych o niskiej przydatności dla rolnictwa i podatnych na degradację,
- rozwój systemów małej retencji oraz przeciwdziałanie nadmiernej erozji wodnej na terenach nizinnych na obszarach leśnych.

¹⁶ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Istebna

¹⁷ Monitoring Chemizmu Gleb Ornych Polski

NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA

- nieracjonalne stosowanie nawozów naturalnych oraz nawozów sztucznych oraz środków ochrony roślin,
- brak zapobiegania zanieczyszczeniu ze źródeł komunalnych – brak ograniczenia ilości odpadów i niewłaściwa gospodarka,
- brak zapobiegania ograniczenia przemysłowych źródeł zanieczyszczenia gleb poprzez brak stosowania nowoczesnych technologii przyjaznych środowisku oraz właściwą gospodarkę odpadami poprodukcyjnymi,
- komunikacja i transport samochodowy.

DZIAŁANIA EDUKACYJNE

- prowadzenie działań edukacyjnych dla rolników w zakresie: promowania rolnictwa ekologicznego i integrowanego, zapobiegania zanieczyszczeniom gleb środkami ochrony roślin i metalami ciężkimi, ochrony gleb przed erozją i zakwaszeniem,

MONITORING ŚRODOWISKA

- w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska prowadzony jest monitoring chemizmu gleb ornych. Monitoring gleb obejmuje badanie zmian jakości gleb użytkowanych rolniczo. Są one jednak prowadzone z bardzo małą częstotliwością i wybiórczo,
- Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza systematycznie prowadzi badania gleb pod kątem: odczynu pH, potrzeb wapnowania oraz zawartości w makroelementy: fosfor, potas i magnez.

5.3.2. PODSUMOWANIE

Gmina Istebna cechuje się niskim stopniem uprzemysłowienia i urbanizacji. Na terenie gminy występuje zróżnicowanie rodzajów gatunków gleb. W klasach bonitacyjnych przeważają gleby o słabej bonitacji. Z racji na ukształtowanie terenu, głównym typem użytkowania gruntów są łąki trwałe. Wzdłuż dróg, jednostkowo i na niewielkich powierzchniowo obszarach mogą znajdować się gleby zanieczyszczone głównie metalami ciężkimi. Przyczyną tych zanieczyszczeń są pojazdy samochodowe, dlatego należy ograniczyć przydatność na cele rolnicze i leśne gruntów przylegających do dróg w odległości minimum 50 m.

5.3.3. ANALIZA SWOT

MOCNE STRONY (S)	SŁABE STRONY (W)
– brak silnie oddziałującego na środowisko przemysłu.	– brak punktu monitoringu gleb na terenie gminy, – duża ilość gleb o niskiej klasie bonitacyjnej, – wysokie zagrożenie procesami erozyjnymi.

SZANSE (O)	ZAGROŻENIA (T)
– rozwój rolnictwa ekologicznego, – systematyczna kontrola jakości gleb, – zalesienie gleb o niskim potencjale rolnym.	– niewłaściwe stosowanie nawozów sztucznych i środków ochrony roślin w rolnictwie, – zakwaszenie gleb i ich zubożenie, – degradacja gleb.

5.4. ZASOBY GEOLOGICZNE

Złoża surowców przedstawiają naturalne skupienia kopalin, których wydobyć może przynieść korzyść gospodarczą. Są rozmieszczone nierównomiernie w przyrodzie, a ich występowanie i możliwość wykorzystania zależą w dużej mierze od budowy geologicznej.

Gmina Istebna jest mało zasobna w surowce mineralne. Zgodnie z bazą danych Państwowego Instytutu Geologicznego, na terenie gminy znajduje się 1 udokumentowane złożo surowców mineralnych.

Stan zasobów kopalin, a także strukturę ich rozpoznania oraz stopień zagospodarowania, według stanu na dzień 31 grudnia 2024 r. przedstawia poniższa tabela.

Tabela 7. Bilans zasobów złóż kopalin w Gminie Istebna

Lp.	Nazwa złoża	Kopalina	Stan zagospodod. złoża	Zasoby geologiczne [mln m ³]	Zasoby przemysłowe [mln m ³]	Wydobycie [mln m]
1	Koczy Zamek	kamienie łamane i bloczne	Z	51,73	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Instytutu Geologicznego

Skróty literowe dotyczące stanu zagospodarowania zasobów w wykazach złóż oznaczają:

- E – złożo eksploatowane,
- R – złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo (w kat. A + B + C1, a w przypadku ropy i gazu – w kat. A + B),
- T- złożo, zagospodarowane, eksploatowane okresowo,
- Z- złożo, z którego wydobyć zostało zaniechane¹⁸.

¹⁸ Bilans Zasobów Złóż Kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2024 r., PIG PIB

5.4.1. ZAGADNIENIA HORYZONTALNE

ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU
– uwzględnianie w dokumentach planistycznych informacji o złożach kopalin.
NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA
– odpowiednie zabezpieczanie powierzchni ziemi w związku z ewentualną eksploatacją kopali odkrywkowych, których działalność prowadzić będzie do zmiany stosunków wodnych.
DZIAŁANIA EDUKACYJNE
– prowadzenie działań mających na celu informowanie społeczeństwa zarówno o korzyściach płynących z wykorzystania poszczególnych rodzajów złóż, jak i o zagrożeniach dla ludzi i środowiska z tym związanych.
MONITORING ŚRODOWISKA
– zarządzający kopalinami jest obowiązany podejmować środki niezbędne do ochrony zasobów złoża, jak również do ochrony powierzchni ziemi oraz wód powierzchniowych i podziemnych, sukcesywnie prowadzić rekultywację terenów poeksploatacyjnych oraz przywracać do właściwego stanu inne elementy przyrodnicze.

5.4.2. PODSUMOWANIE

Na terenie Gminy Istebna znajduje się 1 udokumentowane złożo kopalin. Surowcem którego złoża znajdują się na terenie gminy są kamienie łamane i bloczne.

5.4.3. ANALIZA SWOT

MOCNE STRONY (S)	SŁABE STRONY (W)
– możliwość pozyskania surowca na potrzeby własne gminy, – udokumentowane złożo kopalin.	– trwałe przekształcenie powierzchni ziemi, – wysokie koszty wydobywania kopalin.
SZANSE (O)	ZAGROŻENIA (T)
– możliwość zagospodarowania terenów, na których wydobywanie zostało zaniechane lub zakończone.	– degradacja obszarów, na których będą eksploatowane złoża kopalin.

5.5. ZASOBY PRZYRODNICZE

Gmina Istebna położona jest na terenie Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Katowicach na terenie Nadleśnictwa Wisła. Skład gatunkowy lasów, wynika z rodzaju siedliska (na które decydujący wpływ ma rodzaj występujących gleb i obecność cieków wodnych), a także z panujących warunków klimatycznych

Lasy na terenie Gminy Istebna zajmują powierzchnię 4 614,97 ha. Lesistość gminy wynosi ponad 54,7%, co jest wartością powyżej średniej lesistości Polski.¹⁹

Tabela 8. Struktura lasów na terenie Gminy Istebna

Sposób użytkowania gleb	Powierzchnia [ha]
Lasy publiczne ogółem:	3 866,86
Lasy publiczne Skarbu Państwa	3 864,83
Lasy publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów państwowych	3 864,76
Lasy publiczne gminne	2,03
Lasy prywatne ogółem:	748,11
łącznie	4 614,97

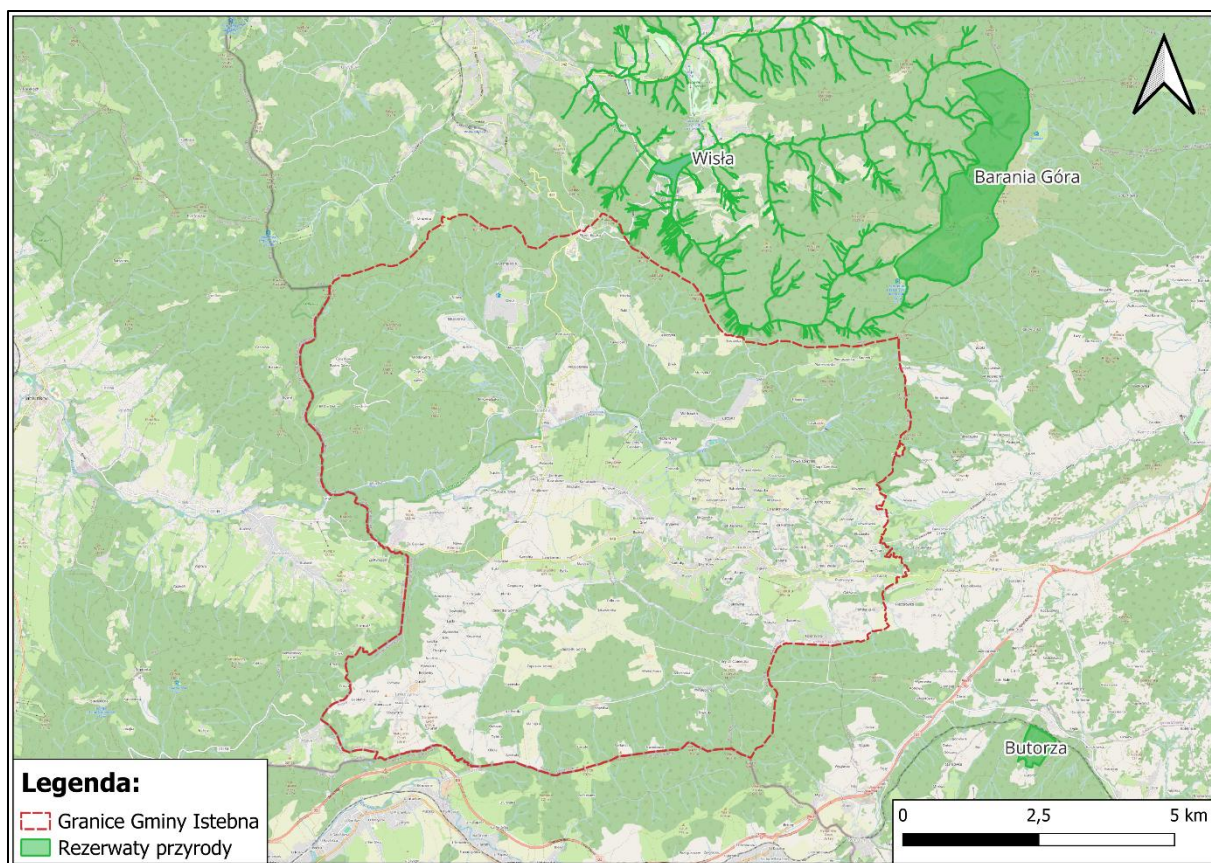
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

5.5.1. FORMY OCHRONY PRZYRODY

5.5.1.1. REZERWATY PRZYRODY

Na terenie Gminy Istebna znajduje się rezerwat przyrody Wisła. Rezerwat stanowi potok Czarna Wisetka ze wszystkimi dopływami, potok Biała Wisetka ze wszystkimi dopływami, odcinek rzeki Wisły od miejsca połączenia się potoków Czarna i Biała Wisetka do ujścia potoku Malinka wraz ze wszystkimi dopływami oraz potok Malinka od jej źródeł do ujścia wraz ze wszystkimi dopływami. Głównym celem powołania tego wodnego rezerwatu jest ochrona naturalnego charakteru górskich potoków źródłiskowych oraz zabezpieczenie tutejszych stanowisk i populacji pstrąga potokowego.

¹⁹ Bank danych lokalnych, GUS

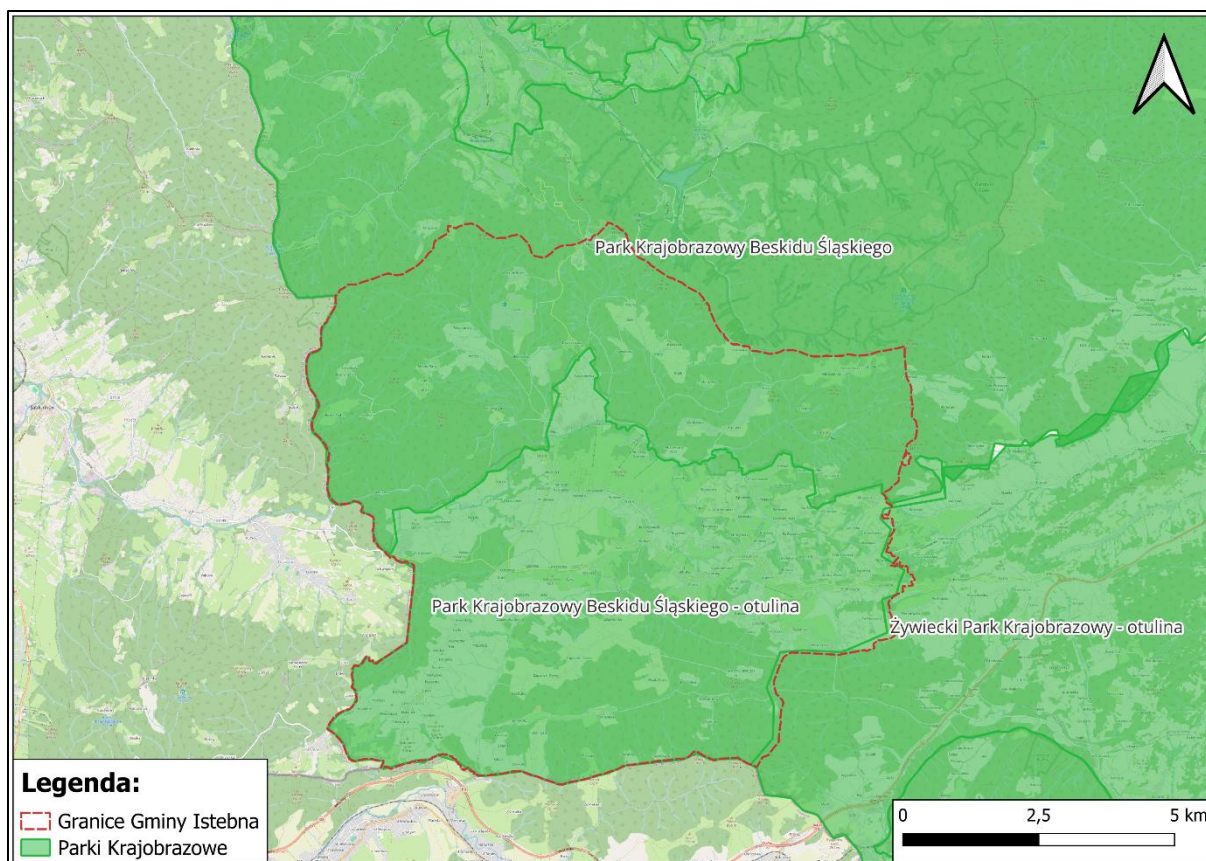

Rysunek 7. Rezerwat przyrody na terenie Gminy Istebna

Źródło: Opracowanie własne

5.5.1.2. PARKI KRAJOBRAZOWE

Na terenie Gminy Istebna znajduje się Park Krajobrazowy Beskidu Śląskiego. Park Krajobrazowy Beskidu Śląskiego, utworzony w 1998 roku, chroni malownicze pasma górskie z najwyższymi szczytami tego regionu – Skrzycznem i Baranią Górą. Obszar ten słynie z bogatej sieci szlaków turystycznych, unikalnych jaskiń oraz cennych lasów bukowo-świerkowych, w których swoje źródła ma największa polska rzeka, Wisła. Stanowi on także kluczową ostoję dzikiej przyrody, zapewniając bezpieczne korytarze migracyjne i schronienie dla dużych ssaków drapieżnych, takich jak wilki, rysie oraz niedźwiedzie.

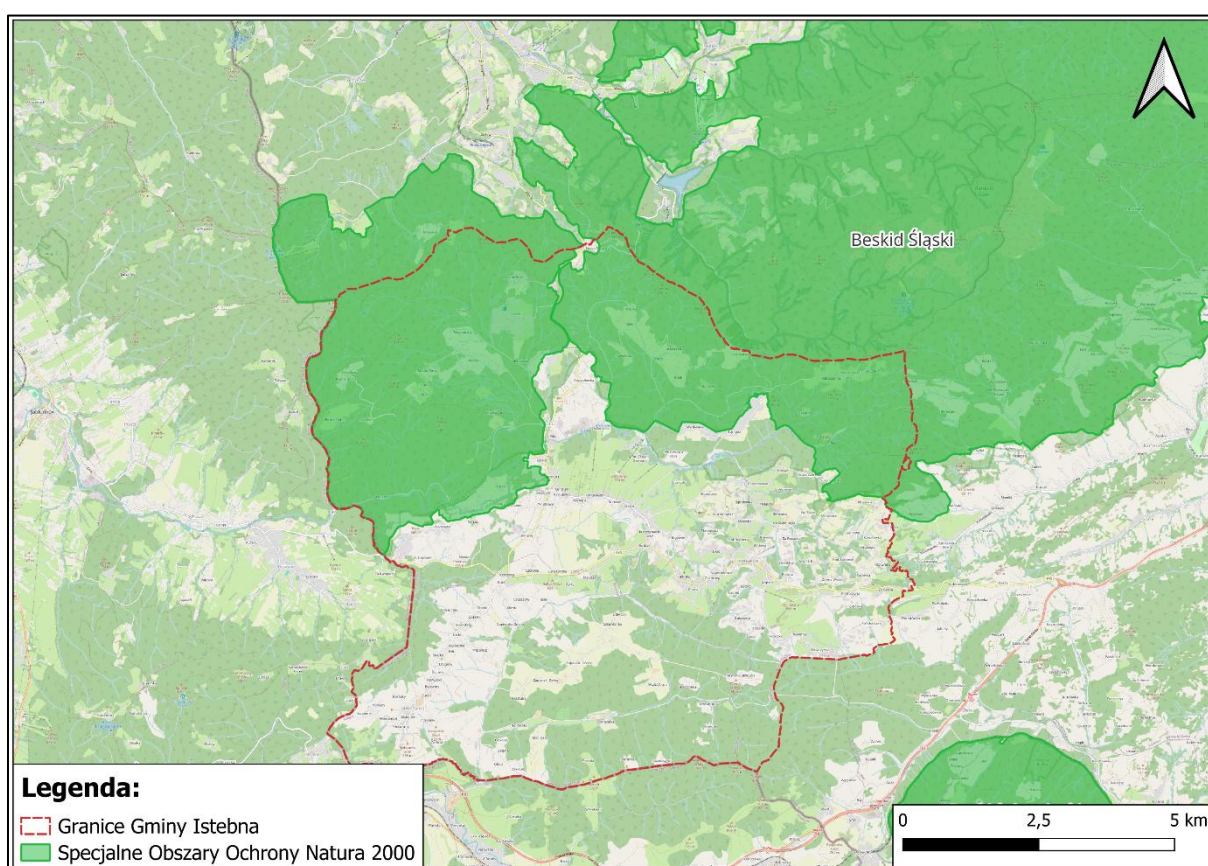
Rysunek 8. Park krajobrazowy na terenie Gminy Istebna

Źródło: Opracowanie własne

5.5.1.3. OBSZARY NATURA 2000

W związku z wejściem Polski do Unii Europejskiej, wykonano prace nad ostatecznym wytypowaniem obszarów spełniających kryteria włączenia ich do europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000. Jest ona najbardziej kompleksową i spójną oraz najlepiej legislacyjnie przygotowaną europejską siecią ekologiczną, mającą na celu zapewnienie trwałej egzystencji ekosystemom. Do jej utworzenia zobligowane są wszystkie kraje Wspólnoty oraz wszystkie kraje akcesyjne w okresie przygotowawczym, przed przystąpieniem do Unii Europejskiej. Koncepcja sieci opiera się na tradycyjnych metodach ochrony przyrody gatunkowej i obszarowej, a celem jej jest zwiększenie skuteczności działań ochronnych poprzez utworzenie kompletnej i spójnej metodycznie i funkcjonalnie sieci obszarów wraz z procedurą weryfikacji wyboru poszczególnych elementów sieci. W skład sieci Natura 2000 wchodzi: – obszary specjalnej ochrony (OSO) - (Special Protection Areas - SPA) wyznaczone na podstawie Dyrektywy Rady 79/409/EWG w sprawie ochrony dzikich ptaków, tzw. "Ptasiej", dla gatunków ptaków wymienionych w załączniku I do Dyrektywy W załączniku wymieniono

180 gatunków, dla których należy ustanowić tzw. obszary specjalnej ochrony, a o ich występowaniu decyduje liczebność ptaków, które przebywają tam w czasie lęgów, żerowania czy przelotów. – specjalne obszary ochrony (SOO) - (Special Areas of Conservation - SAC) wyznaczone na podstawie Dyrektywy Rady 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, tzw. "Siedliskowej", dla siedlisk przyrodniczych, oraz siedlisk gatunków zwierząt i roślin. Dyrektywa "siedliskowa" nakazuje ochronę 198 typów siedlisk przyrodniczych, z czego 68 występuje w naszym kraju. Wymienia się również ponad 400 gatunków zwierząt i 222 roślin, których siedliska też trzeba chronić. Na obszarze gminy znajduje się Specjalny Obszar Ochrony Beskid Śląski (kod: PLH240005).

Rysunek 9. Obszary Natura 2000 na terenie Gminy Istebna

Źródło: Opracowanie własne

Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk „Beskid Śląski” (PLH240005) to obszar o powierzchni ponad 26 tysięcy hektarów, zlokalizowany w województwie śląskim i podzielony na pięć powiązanych enklaw. Jego głównym zadaniem jest zabezpieczenie cennych ekosystemów górskich, w tym tamtejszych jaskiń, torfowisk oraz charakterystycznych lasów bukowych i świerkowych.

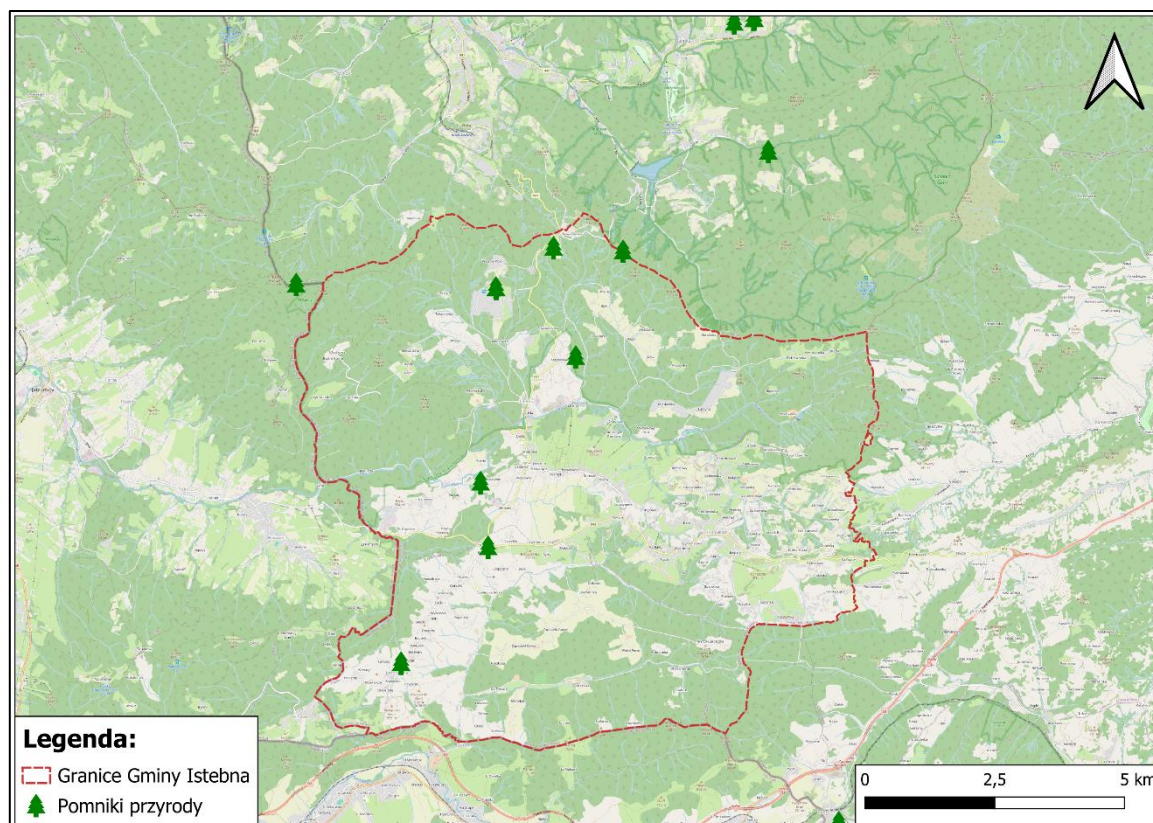
5.5.1.4. POMNIKI PRZYRODY

Pomnikiem przyrody jest obiekt chroniony prawnie stanowiący twór przyrody żywej (pomnik przyrody ożywionej) lub nieożywionej (pomnik przyrody nieożywionej), bądź ich zespoły, charakteryzujące się niepowtarzalnymi wartościami naukowymi, krajobrazowymi, historyczno - pamiątkowymi, kulturowymi lub estetycznymi.

Tabela 9. Wykaz pomników przyrody na terenie Gminy Istebna

Lp.	Rodzaj tworu	Forma	Lokalizacja	Data ustanowienia
1	jednoobiektowy	Lipa drobnolistna - <i>Tilia cordata</i>	Przysiółek Olecki 319	1953-08-19
2	jednoobiektowy	Cis pospolity - <i>Taxus baccata</i>	Przysiółek Olecki 319	1953-08-19
3	jednoobiektowy	Lipa drobnolistna - <i>Tilia cordata</i>	w otoczeniu krzyża przydrożnego obok przystanku PKS	1995-02-25
4	jednoobiektowy	Buk pospolity (Buk zwyczajny) - <i>Fagus sylvatica</i>	przy ścieżce w kierunku dworca w Suszkowie (wg. aktu w Suszkach)	1997-09-03
5	jednoobiektowy	Buk pospolity (Buk zwyczajny) - <i>Fagus sylvatica</i>	na terenie Wojewódzkiego Centrum Pediatrii "Kubalonka"	2005-07-22
6	jednoobiektowy	Lipa - <i>Tilia</i> sp.	na prywatnym terenie, Istebna - Andziołówka nr 243, na skraju świerkowego lasu obok pola uprawnego	1995-02-25
7	wieloobiektowy	Dwie lipy - <i>Tilia</i> sp.	Trzycątek, gm. Istebna, po prawej stronie drogi w kierunku Trzycatka - przysiółek Polana, w otoczeniu krzyża kamiennego	1995-02-25

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DGO

Rysunek 10. Pomniki przyrody na terenie Gminy Istebna

Źródło: Opracowanie własne

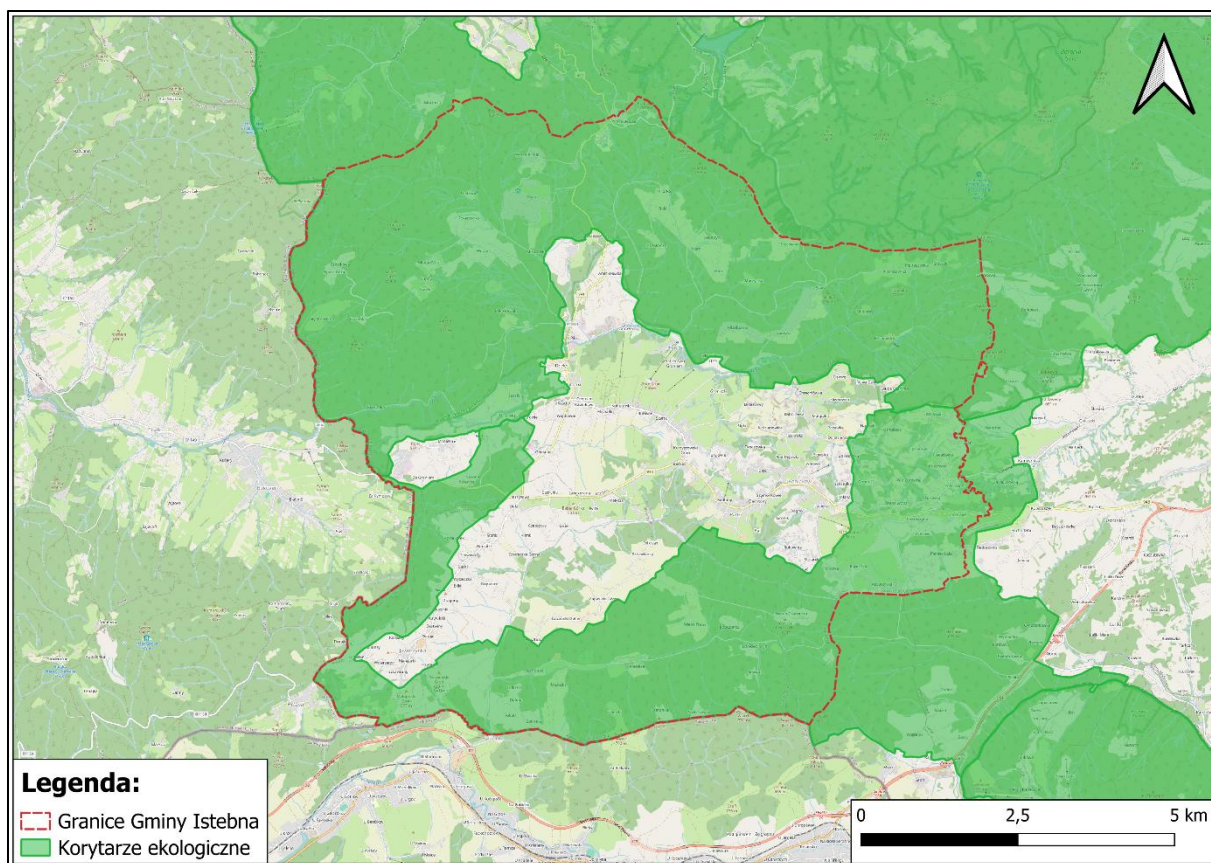
5.5.1.5. KORYTARZE EKOLOGICZNE

Zgodnie z polskim prawodawstwem, według ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. *o ochronie przyrody*, korytarz ekologiczny to obszar umożliwiający migrację zwierząt, roślin lub grzybów.

Dla całego obszaru Polski opracowano sieć korytarzy ekologicznych, która obejmuje korytarze główne (o znaczeniu międzynarodowym, a nawet kontynentalnym) oraz uzupełniające je korytarze krajowe i lokalne²⁰.

Przez teren Gminy Istebna przebiegają korytarze ekologiczne.

²⁰ Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody

Rysunek 11. Granice Gminy Istebna na tle korytarzy ekologicznych

Źródło: Opracowanie własne

5.5.2. ZAGADNIENIA HORYZONTALNE

ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU

- ochrona struktur przyrodniczych, zachowanie spójności i drożności sieci ekologicznej,
- prowadzenie regulacji mikroklimatu poprzez zalesienia, zadrzewienia śródpolne, zielen na terenach zabudowanych.

NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA

- nasilające się anomalie pogodowe - okresowo występujące susze, huraganowe wiatry oraz pożary,
- występowanie obcych gatunków roślin i zwierząt zagrażających rodzimym gatunkom.

DZIAŁANIA EDUKACYJNE

- edukacja w zakresie roli zjawisk przyrodniczych w procesie zmian klimatycznych, presji turystycznej wywieranej na obszary o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych, prawnych i przyrodniczych podstaw funkcjonowania obszarów chronionych oraz w zakresie ochrony dziedzictwa przyrodniczego, szkolenia i wsparcia rolników we wdrażaniu programów rolno-środowiskowych, turystyki związanej z gospodarką leśną, łowiectwem, turystyki ekologicznej i rowerowej, roli lasów i ich ochrony przed suszą i pożarami.
- tworzenie szlaków turystycznych i ścieżek edukacyjnych.

MONITORING ŚRODOWISKA

- współpraca z instytucjami ochrony środowiska w ramach Zintegrowanego Monitoringu Środowiska Przyrodniczego, którego zadaniem jest prowadzenie obserwacji możliwie jak największej liczby elementów środowiska przyrodniczego, w oparciu o planowe, zorganizowane badania stacjonarne,
- monitoring lasów w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska koordynowanego przez Państwową Inspekcję Ochrony Środowiska i obejmujący m.in.: uszkodzenia lasów, zagrożenia pożarowe i występowanie szkodników owadów w lasach.

5.5.3. PODSUMOWANIE

Lasy stanowią siedlisko dla większości dzikich gatunków roślin i zwierząt. Pełnią więc nie tylko istotną funkcję ekologiczną, ale także gospodarczą i społeczną. Lesistość Gminy Istebna wynosi ponad 54,7% co jest wartością poniżej przeciętnej w skali kraju. Istotnym zadaniem dla właścicieli nieruchomości gruntowych powinno być zalesianie ziem nieużytkowanych lub użytkowanych w nieefektywny sposób. Na obszarze gminy znajdują się formy ochrony przyrody – obszar Natura 2000, park krajobrazowy, rezerwat przyrody i pomniki przyrody. Należy uznać, że zróżnicowane zasoby przyrodnicze Gminy Istebna są dobrze chronione, a dodatkowo zwiększają atrakcyjność turystyczną regionu. Głównym celem ochrony przyrody jest utrzymanie stabilności ekosystemów i procesów ekologicznych oraz zachowanie różnorodności biologicznej.

5.5.4. ANALIZA SWOT

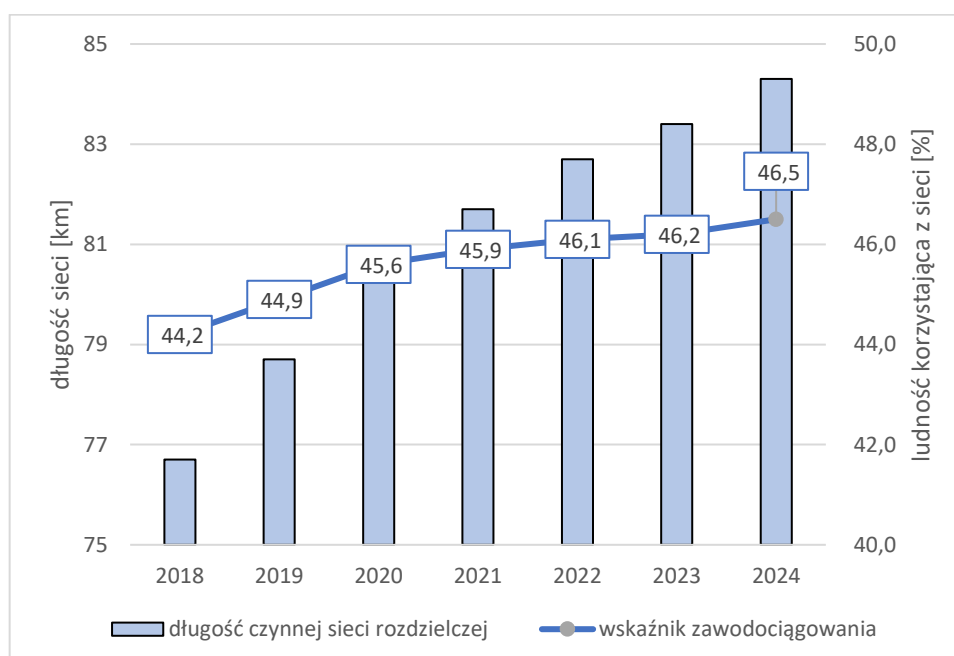
MOCNE STRONY (S)	SŁABE STRONY (W)
– występowanie form ochrony przyrody na terenie gminy, – wysoka lesistość, – wysokie walory turystyczno-wypoczynkowe, a także naukowo-badawcze, – dobrze chronione zasoby przyrodnicze gminy.	– przekształcenie środowiska związane z działalnością człowieka, – systematyczny wzrost ruchu drogowego utrudniającego migrację zwierzętom.

SZANSE (O)	ZAGROŻENIA (T)
- wzrost świadomości społeczeństwa dotyczący ochrony przyrody, - promowanie rozwoju turystyki zrównoważonej i ekologicznej, - wykonywanie odpowiednich zabiegów umożliwiających utrzymanie dobrego stanu drzewostanów leśnych.	- wzrost natężenia ruchu powodujący zwiększoną śmiertelność zwierząt i pogorszący warunki ich migracji, - gradacje owadów, - utrata terenów atrakcyjnych przyrodniczo poprzez chaos inwestycyjny, - nieracjonalna gospodarka leśna, - zanieczyszczenia ze środków transportu, - niedostateczne finansowanie form ochrony przyrody.

5.6. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA

5.6.1. SIĘĆ WODOCIĄGOWA

Na terenie Gminy Istebna w 2024 roku sieć wodociągowa wynosiła 84,3 km, natomiast wskaźnik zwodociągowania, który oznacza stosunek liczby mieszkańców korzystających z wody wodociągowej do ogólnej liczby mieszkańców gminy, wyniósł szacunkowo ok. 46,5%²¹. Proces zmian na przestrzeni lat przedstawia poniższy wykres. Z sieci wodociągowej na terenie Gminy Istebna korzysta mniej, niż połowa mieszkańców. Mieszkańcy korzystają również z ujęć indywidualnych.

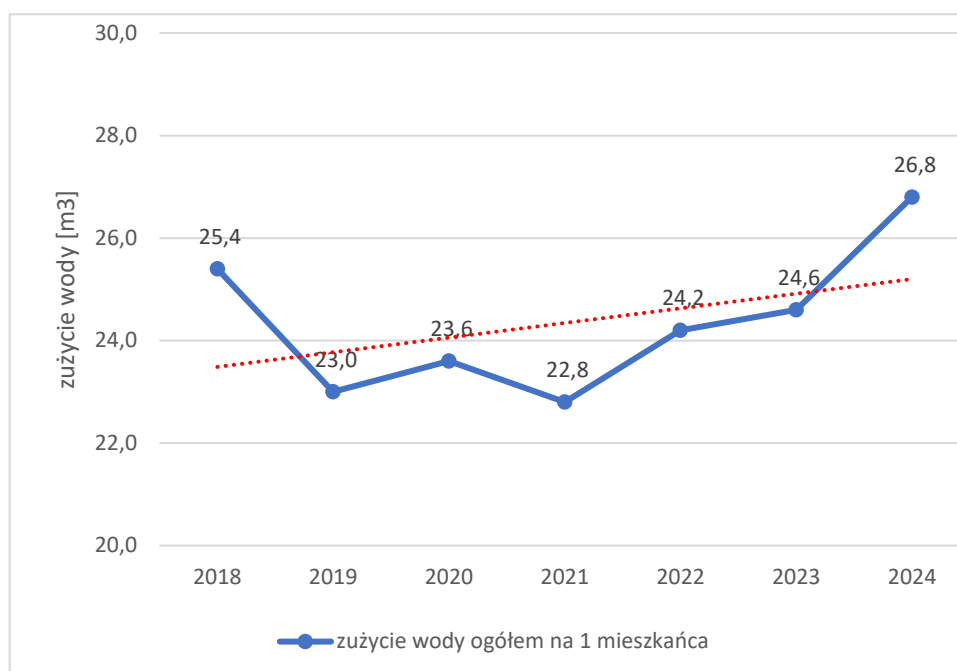

Wykres 6. Długość sieci wodociągowej rozdzielczej i wskaźnik zwodociągowania Gminy Istebna w latach 2018-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

²¹ Bank Danych Lokalnych, GUS

Roczne zużycie wody w gospodarstwach domowych na jednego mieszkańca na terenie Gminy Istebna w 2024 r. wyniosło średnio 26,8 m³.

Wykres 7. Zużycie wody ogółem na 1 mieszkańca w m³ Gminy Istebna w latach 2018–2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Pozostałe parametry sieci wodociągowej na terenie Gminy Istebna przedstawiono w tabeli poniżej.

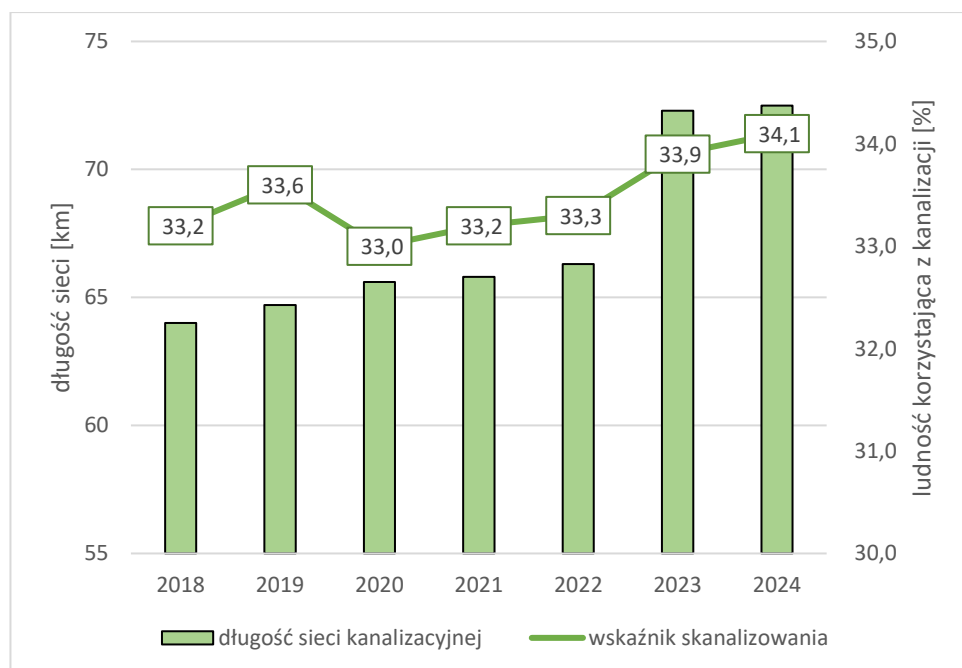
Tabela 10. Charakterystyka zaopatrzenia w wodę na terenie Gminy Istebna w latach 2018-2024

Lp.	Parametr	Jednostka	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
1	Sieć rozdzielcza na 100 km ²	km	91,0	93,3	95,7	96,9	98,9	98,9	100,0
2	Ilość przyłączy	szt.	1 666	1 722	1 769	1 794	1 810	1 813	1 844
3	Liczba mieszkańców korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	5 347	5 465	5 537	5 591	5 608	5 633	5 675
4	Woda dostarczana gospodarstwom domowym	dam ³	307,8	279,5	287,1	276,6	294,2	298,6	326,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

5.6.2. SIĘĆ KANALIZACYJNA

Długość sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Istebna w 2024 roku wynosiła 72,5 km, a odsetek mieszkańców mających dostęp do kanalizacji w 2024 roku wyniósł ponad 34,1%. Długość sieci kanalizacyjnej oraz wskaźnik skanalizowania na terenie Gminy Istebna w latach 2018–2024 przedstawia poniższy wykres.

Wykres 8. Długość sieci kanalizacyjnej oraz wskaźnik skanalizowania Gminy Istebna w latach 2018–2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Gmina Istebna posiada 4 mechaniczno – biologiczne oczyszczalnie ścieków komunalnych. Gospodarstwa, które nie korzystają z sieci kanalizacyjnej gromadzą ścieki w bezodpływowych zbiornikach na nieczystości ciekłe (szamba) oraz w przydomowych oczyszczalniach ścieków. Zbiorniki te są oczyszczane przez przedsiębiorstwo posiadające zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych lub osadników w instalacjach przydomowych oczyszczalni ścieków i transportu nieczystości ciekłych. Z końcem 2024 r. było zewidencjonowanych na terenie gminy ponad 2 445 bezodpływowych zbiorników oraz 234 przydomowych oczyszczalni ścieków. Na terenie gminy Istebna funkcjonuje jedna stacja zlewna

5.6.3. JAKOŚĆ WÓD POWIERZCHNIOWYCH

Ocenę stanu wód powierzchniowych (rzek, jezior, wód przejściowych i przybrzeżnych) wykonuje się w odniesieniu do jednolitych części wód, na podstawie wyników Państwowego

Monitoringu Środowiska i prezentuje poprzez ocenę stanu ekologicznego, stanu chemicznego i ocenę stanu JCWP.

Obowiązek badania i oceny jakości wód powierzchniowych w ramach wyników Państwowego Monitoringu Środowiska (PMŚ) wynika z art. 349 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. *Prawo wodne* (t.j. Dz.U. 2025 poz. 960). Jednolite części wód powierzchniowych dzieli się na naturalne, dla których określa się stan ekologiczny i stan chemiczny oraz na sztuczne (powstałe w wyniku działalności człowieka) i silnie zmienione (ich charakter został w znacznym stopniu zmieniony w następstwie fizycznych przeobrażeń, będących wynikiem działalności człowieka), dla których określa się potencjał ekologiczny i stan chemiczny.

Stan ekologiczny/potencjał ekologiczny, jest określeniem jakości struktury i funkcjonowania ekosystemu wód powierzchniowych, sklasyfikowanej na podstawie wyników badań elementów biologicznych oraz wspierających je wskaźników fizykochemicznych i hydromorfologicznych. Stan ekologiczny jednolitych części wód powierzchniowych klasyfikuje się poprzez nadanie jednolitej części wód jednej z pięciu klas jakości.

Tabela 11. Stan ekologiczny jednolitych części wód

Lp.	Klasa jakości	Stan ekologiczny / Potencjał ekologiczny
1	I	Bardzo dobry
2	II	Dobry
3	III	Umiarkowany
4	IV	Słaby
5	V	Zły

Źródło: opracowanie własne na podstawie GIOŚ

O przypisaniu ocenianej jednolitej części wód powierzchniowych decydują wyniki klasyfikacji poszczególnych elementów biologicznych, przy czym obowiązuje zasada, że klasa stanu/potencjału ekologicznego odpowiada klasie najgorszego elementu biologicznego.

Klasyfikacji stanu chemicznego jednolitych części wód powierzchniowych dokonuje się na podstawie analizy wyników pomiarów zanieczyszczeń chemicznych, w tym tzw. substancji priorytetowych. Podstawą analizy jest porównanie uzyskanych wyników ze środowiskowymi normami jakości.

W ramach Państwowego Monitoringu Środowiska właściwy organ Inspekcji Ochrony Środowiska dokonuje badania i oceny jakości wód powierzchniowych. Wyniki dla JCWP w obszarze Gminy Istebna przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12. Klasyfikacja stanu czystości jednolitych części wód powierzchniowych na terenie Gminy Istebna

Lp.	Kod JCWP	Nazwa JCWP	Stan ekologiczny	Stan chemiczny	Ocena
1	RW2000042111353	Wiśła od źródeł do Dobki wraz z Dobką	dobry potencjał ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód
2	RW20000421327999	Soła od Wody Ujsolskiej do zb. Tresna	umiarkowany potencjał ekologiczny	stan chemiczny dobry	zły stan wód
3	RW120004824223	Czadeczka	słaby potencjał ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód
4	RW600004114139	Olza od źródeł do granicy	słaby stan ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód
5	RW200004213219	Soła do Wody Ujsolskiej	umiarkowany stan ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ, dane z 2017-2019 (wg. Klasyfikacji obowiązującej od 1 stycznia 2022 r.)

5.6.4. JAKOŚĆ WÓD PODZIEMNYCH

Celem monitoringu jakości wód podziemnych jest dostarczenie informacji o stanie chemicznym wód podziemnych, śledzenie jego zmian oraz sygnalizacja zagrożeń w skali kraju, na potrzeby zarządzania zasobami wód podziemnych i oceny skuteczności podejmowanych działań ochronnych (Program PMŚ). Monitoring wód podziemnych jest w Polsce prowadzony w sieciach: krajowej, regionalnych i lokalnych.

Oceny stanu chemicznego JCWPd w punktach badawczych dokonuje się na podstawie rozporządzenia Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 11 października 2019 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych (Dz.U. 2019 poz. 2148). Rozporządzenie wyróżnia pięć klas jakości wód, które przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 13. Stan ekologiczny jednolitych części wód

Lp.	Klasa jakości	Jakość wód
1	I	Wody bardzo dobrej jakości
2	II	Wody dobrej jakości
3	III	Wody zadowalającej jakości
4	IV	Wody niezadowalającej jakości
5	V	Wody złej jakości

Źródło: opracowanie własne na podstawie rozporządzenia.

Monitoring jakości wód podziemnych w ramach sieci krajowej realizowany był przez Państwowy Instytut Geologiczny (PIG) – Państwowy Instytut Badawczy na zlecenie Głównego Inspektora Ochrony Środowiska. W 2022 roku Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, przeprowadził monitoring diagnostyczny stanu chemicznego wszystkich 174 jednolitych części wód podziemnych. Gmina Istebna położona jest w obszarze czterech jednolitych częściach wód podziemnych.²² Punkt pomiarowy jakości wody JCWPd nr 162 (kod PLGW2000162) prowadzony był w gminie Ustroń i stan wody zakwalifikowany został w I klasie jakości (wody bardzo dobrej jakości), punkt pomiarowy JCWPd nr 158 (kod PLGW2000158) prowadzony był w gminie Żywiec i stan wód oceniono na I klasę jakości (wody bardzo dobrej jakości)²³. Dwa punkty pomiarowe JCWPd nr 170 (kod PLGW2000170) znajdował się w Gminie Istebna i stan wód zakwalifikowano do IV klasy jakości (wody niezadowalającej jakości) i II klasy jakości (wody dobrej jakości). Punkt pomiarowy JCWPd nr 171 (kod PLGW2000171) znajdował się również w Gminie Istebna i stan wód zakwalifikowano do II klasy jakości (wody dobrej jakości).

5.6.5. ZAGADNIENIA HORYZONTALNE

ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU
– wprowadzanie nowych technologii ograniczających zużycie wody, – uszczelnianie sieci wodociągowych i kanalizacyjnych, – budowa kanalizacji deszczowej oraz zbiorników umożliwiających wykorzystanie wód deszczowych.
NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA
– brak sieci kanalizacji deszczowej.
DZIAŁANIA EDUKACYJNE
– realizacja działań edukacyjnych (szkoleń, akcji informacyjnych, spotkań z ekspertami itp.) w zakresie prowadzenia racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej gospodarstwach domowych i w zakładach przemysłowych.
MONITORING ŚRODOWISKA
– prowadzący zakłady wodociągowe i oczyszczalnie ścieków są zobowiązani do wykonania systematycznych badań jakości wody. Ponadto WIOŚ w ramach bieżącej działalności prowadzi kontrole przedsiębiorstw w zakresie gospodarki wodno-ściekowej.

²² Państwowy Instytut Geologiczny - Jednolite Części Wód Podziemnych w podziale obowiązującym na lata 2022-2027

²³ Monitoring jakości wód podziemnych, 2022

5.6.6. PODSUMOWANIE

Sieć wodociągowa na terenie Gminy Istebna w 2024 roku wynosiła 84,3 km i korzystało z niej ok. 46,5% ogółu ludności. Infrastruktura wodociągowa na terenie gminy Istebna wymaga dalszej modernizacji. Sieć kanalizacyjna na terenie Gminy Istebna w 2024 roku wynosiła 72,5 km i korzystało z niej ok. 34,1% ogółu ludności. Ocena jednolitych części wód powierzchniowych znajdujących się na terenie Gminy Istebna nie jest zadowalająca. Głównym źródłem zanieczyszczeń wód są czynniki antropogeniczne wiążące się przede wszystkim z niewłaściwym prowadzeniem działalności gospodarczo-bytowej oraz wciąż niedostateczne uregulowanie gospodarki wodno-ściekowej. Nieoczyszczone ścieki odprowadzane są często do nieuszczelnionych szamb, stanowiąc poważne źródło zanieczyszczenia wód podziemnych i powierzchniowych. Dużym problemem są także zanieczyszczenia pochodzące z rolnictwa, takie jak zanieczyszczenia z użytków rolnych. Są to przede wszystkim związki azotu i fosforu, pestycydy oraz substancje ropopochodne. Stan jednolitych części wód podziemnych na terenie gminy jest zadowalający.

5.6.7. ANALIZA SWOT

MOCNE STRONY (S)	SŁABE STRONY (W)
– dobry stan wód podziemnych, – rosnąca świadomość społeczna dotycząca zachowania i ochrony zasobów wodnych.	– niezadowalający stan wód powierzchniowych, – niski poziom skanalizowania i zwodociągowania gminy, – korzystanie przez mieszkańców ze zbiorników bezodpływowych.
SZANSE (O)	ZAGROŻENIA (T)
– dofinansowania na inwestycje związane z gospodarką wodno-ściekową, – dalsza rozbudowa infrastruktury kanalizacyjnej, – zmniejszenie liczby zbiorników bezodpływowych, – budowa przydomowych oczyszczalni ścieków, – inwentaryzacja oraz kontrola szczelności zbiorników bezodpływowych.	– awarie przestarzałych bezodpływowych zbiorników (szamb) co może spowodować przedostanie się zanieczyszczeń do wód gruntowych, – brak funduszy na inwestycje związane z ochroną wód.

5.7. GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW

Zasady funkcjonowania gminnego systemu gospodarki odpadami komunalnymi określają szczegółowo akty prawa miejscowego. Zgodnie z podjętymi uchwałami oraz prawem powszechnie obowiązującym na terenie RP, właściciele nieruchomości z terenu gminy obowiązani są zbierać odpady w sposób selektywny.

Gospodarka odpadami komunalnymi na terenie Gminy Istebna realizowana jest zgodnie z wymaganiami ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Podmiot odbierający od właścicieli nieruchomości odpady komunalne, odpady zielone oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania jest obowiązany do przekazywania do regionalnych instalacji przetwarzania odpadów komunalnych lub instalacji zastępczych określonych w „Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Śląskiego na lata 2023-2028”.

Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne z terenu gminy Istebna jakie były odbierane od mieszkańców i właścicieli firm przez podmioty posiadające umowę z gminą Istebna, a także bezpośrednio z właścicielami nieruchomości w 2024 roku dostarczane były do instalacji przetwarzania odpadów komunalnych.

Od 01.01.2025 r. na podstawie zawartej z gminą umowy odbiorem, transportem i zagospodarowaniem odpadów komunalnych z terenu gminy Istebna zajmowała się firma wyłoniona w drodze przetargu tj. EKO-STELA Sp.z o.o. ul. Żniwna 9,43-418 Brzezówka.

Tabela 14. Ilości odpadów komunalnych wytwarzanych na terenie Gminy Istebna

Kod odpadów	Rodzaj odpadów	Masa [Mg]
20 03 01	Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	889,4170
15 01 07	Opakowania ze szkła	326,8100
15 01 06	Zmieszane odpady opakowaniowe	1007,7160
15 01 02	Opakowania z tworzyw sztucznych	6,5700
15 01 01	Opakowania z papieru i tektury	26,1600
16 01 03	Zużyte opony	43,1800
17 09 04	Zmieszane odpady z budowy, remontów i demontażu inne niż w 17 09 01, 17 09 02 i 17 09 09	114,4600
20 01 01	Papier i tektura	2,5510
20 01 02	Szkło	2,5570
20 01 21*	Lampy fluorescencyjne i inne odpady zawierające rtęć	0,0100
20 01 23	Urządzenia zawierające freony	0,3000
20 01 19	Środki ochrony roślin	0,001

Kod odpadów	Rodzaj odpadów	Masa [Mg]
20 01 26*	Oleje i tłuszcze inne niż wymienione w 20 01 25	0,0700
20 01 36	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne	21,9300
20 01 10	Odzież	42,4800
20 01 11	Tekstylia	10,7000
20 01 39	Tworzywa sztuczne	2,6960
20 02 01	Odpady ulegające biodegradacji	186,8060
20 01 99	Inne niewymienione frakcje zbierane w sposób selektywny (popiół)	332,3600
20 03 07	Odpady wielkogabarytowe	376,2900
RAZEM		3393,064

Źródło: Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Istebna za 2025 rok

Na terenie gminy Istebna funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK). Mieszkańcy mogą we własnym zakresie dostarczać do punktu selektywnie zebrane odpady komunalne (tj.: papier i tektura, opakowania z papieru i tektury, szkło, opakowania ze szkła, metale, opakowania z metali, tworzywa sztuczne, opakowania z tworzyw sztucznych, opakowania wielomateriałowe, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, meble i inne odpady wielkogabarytowe, zużyte opony, odpady budowlane i rozbiórkowe, gruz, zimny popiół, chemikalia, odpady niebezpieczne (farby, kleje, rozpuszczalniki, lakiery, pozostałości po środkach ochrony roślin i opakowania po tych środkach, świetlówki itp., zużyte baterie i akumulatory, przeterminowane leki, odpady nie kwalifikujące się do odpadów medycznych powstałych w gospodarstwie domowym w wyniku przyjmowania produktów leczniczych w formie iniekcji i prowadzenia monitoringu poziomu substancji we krwi, w szczególności igieł i strzykawek), tekstylia i odzież).

Z obszaru Gminy Istebna w latach 2022-2025 usunięto następującą ilość azbestu:

2022 – 106,6 Mg,

– 2023 – 138,6 Mg,

– 2024 – 61,22 Mg,

– 2025 -120,36 Mg.²⁴

Gmina nie korzysta ze środków WFOŚiGW, dofinansowaniu podlega odbiór oraz utylizacja azbestu ze środków własnych Gminy Istebna.

²⁴ Urząd Gminy Istebna

Osiągnięte poziomy recyklingu i ograniczenia masy odpadów przez gminę w 2025 roku:

- Poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych – 54%,

5.7.1. ZAGADNIENIA HORYZONTALNE

ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU
– lokalizowanie obiektów gospodarki odpadami (np. składowisk, PSZOK-ów, magazynów odpadów) w oddaleniu od terenów zagrożonych podtopieniami i osuwiskami.
NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA
– głównym zagrożeniem jest możliwość wybuchu pożaru samych odpadów, czy to komunalnych czy przemysłowych. W wyniku pożaru będą się uwalniały do atmosfery bardzo toksyczne substancje z palącego się biogazu oraz odpadów tworzyw sztucznych.
DZIAŁANIA EDUKACYJNE
– prowadzenie działalności edukacyjnej zarówno mieszkańców, jak i podmiotów gospodarczych w zakresie ograniczania powstawania odpadów, właściwego postępowania z odpadami, selektywnego zbierania odpadów oraz racjonalnego wykorzystania wody i energii.
MONITORING ŚRODOWISKA
– w kontekście odpadów komunalnych konieczne jest monitorowanie osiąganych poziomów recyklingu i odzysku odpadów celem dostosowywania lokalnych, gminnych systemów gospodarowania odpadami komunalnymi.

5.7.2. PODSUMOWANIE

Gospodarka odpadami w Gminie Istebna funkcjonuje prawidłowo. Obecnie na terenie gminy funkcjonuje punkt selektywnego zbierania odpadów komunalnych. System gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy Istebna w 2025 r. był stabilny i funkcjonował prawidłowo. Gmina osiągnęła wszystkie wymagane ustawowo poziomy recyklingu i ograniczenia masy odpadów. Należy oczekiwać, że poprzez wzrost świadomości mieszkańców w kolejnych latach nastąpi jeszcze większy wzrost recyklingu i odzysku odpadów. Z terenu Gminy Istebna w każdym roku sukcesywnie usuwane są wyroby zawierające azbest. Zgodnie z założeniami programów wyższego szczebla odpad zawierający azbest powinien być całkowicie usunięty do końca 2032 r.

5.7.3. ANALIZA SWOT

MOCNE STRONY (S)	SŁABE STRONY (W)
– realizacja programu usuwania azbestu, – umożliwienie wszystkim mieszkańcom gminy selektywnego zbierania odpadów, – udostępniony PSZOK dla mieszkańców na terenie gminy, – systematyczny wzrost ilości odpadów zbieranych selektywnie.	– nielegalne pozbywanie się odpadów komunalnych i tworzenie tzw. „dzikich wysypisk”, – niska świadomość mieszkańców w zakresie gospodarki odpadami, – niska dokładność segregacji odpadów.
SZANSE (O)	ZAGROŻENIA (T)
– wprowadzanie nowoczesnych technologii w podmiotach zajmujących się gospodarowaniem odpadami, – eliminacja nielegalnego składowania odpadów, – zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów zmieszanych.	– palenie odpadów w gospodarstwach domowych, – nielegalne pozbywanie się odpadów, – nieprawidłowa segregacja odpadów, – niewystarczające środki finansowania na usuwanie azbestu.

5.8. ZAGROŻENIA HAŁASEM

Hałas definiowany jest jako dźwięk niepożądany lub szkodliwy dla zdrowia ludzkiego. Szkodliwość lub uciążliwość hałasu zależy od natężenia, częstotliwości, charakteru zmian w czasie, długotrwałości działania oraz zawartości składowych niesłyszalnych, a także od takich cech odbiorcy jak: stan zdrowia, nastrój, wiek.

W zależności od miejsca występowania i źródła rozróżnia się hałas:

- komunikacyjny (drogowy, kolejowy i lotniczy),
- przemysłowy,
- osiedlowy,
- domowy.

Ocena stanu akustycznego środowiska prowadzona jest w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, a realizowana jest przez instrumenty planowania przestrzennego oraz instrumenty ochrony środowiska. Dokonywane pomiary i oceny mają umożliwiać wyznaczanie obszarów o ponad normatywnym poziomie hałasu, na których należy skoncentrować działania naprawcze.

Głównym źródłem hałasu na terenie Gminy Istebna jest przede wszystkim ruch komunikacyjny. Do głównych szlaków komunikacyjnych przebiegających przez gminę oraz powodujących podstawowe źródło hałasu należą:

- drogi wojewódzkie: DW nr 941 Harbutowice – Istebna oraz DW nr 943 relacji Laliki – granica polsko-czeska ekspresowa S19.

Hałas komunalno-bytowy występuje na terenach zabudowy mieszkaniowej. Jego poziom zależy od intensywności i charakteru zabudowy oraz obecności zakładów rzemieślniczych, punktów gastronomiczno-rozrywkowych, urządzeń do produkcji rolnej, środków transportowych itp.

Rosnące natężenie ruchu powoduje coraz większą presję na środowisko. Wieloletnie badania wskazują na zwiększanie się obszarów poddanych nadmiernemu oddziaływaniu hałasu i niepokojące zmniejszanie powierzchni terenów o korzystnych warunkach akustycznych. Na poziom hałasu drogowego ma wpływ szereg czynników związanych z ruchem pojazdów i parametrami drogi. Do najważniejszych z nich należą:

- natężenie ruchu związane bezpośrednio ze znaczeniem drogi w układzie komunikacyjnym,
- struktura ruchu (udział pojazdów ciężkich i hałaśliwych),
- średnia prędkość pojazdów i ich stan techniczny,
- płynność ruchu,
- rodzaj i stan nawierzchni.

W przypadku hałasów drogowych obowiązujące obecnie wartości wskaźników wynoszą²⁵:

- 65 dB w porze dziennej i 56 dB w porze nocnej dla zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, zabudowy mieszkaniowo-usługowej i zabudowy zagrodowej,
- 61 dB w porze dziennej i 56 dB w porze nocnej dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej.

²⁵ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 29 lipca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U. z 2014 r., poz. 112)

Należy podkreślić, iż przyjęte wartości dopuszczalne stanowią kompromis pomiędzy realnymi możliwościami ograniczania emisji i propagacji hałasu, a potrzebą komfortu akustycznego, w związku z czym ich zachowanie nie gwarantuje całkowitej eliminacji uciążliwości akustycznych.

Tabela 15. Poziomy dźwięku w środowisku określone przez wskaźnik L_{DWN}^{26} – powiat cieszyński

Poziom dźwięku w środowisku	Wskaźnik L_{DWN}				
	55 – 60 dB	60 – 65 dB	65 – 70 dB	70 – 75 dB	> 75 dB
Powierzchnia obszarów zagrożonych w danym zakresie [km ²]	11,866	6,523	2,893	1,448	1,392
Liczba lokali mieszkalnych narażonych na hałas w danym zakresie przy najbardziej narażonej na hałas elewacji [szt.]	42	8	5	6	2
Liczba mieszkańców narażonych na hałas w danym zakresie przy najbardziej narażonej na hałas elewacji [setki os.]	1,27	0,23	0,14	0,17	0,07

Źródło: Mapy akustyczne dla dróg krajowych o ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie, woj. śląskie, 2018 r. GDDKiA

Tabela 16. Poziomy dźwięku w środowisku określone przez wskaźnik L_N^{27} – powiat cieszyński

Poziom dźwięku w środowisku	Wskaźnik L_N				
	55 – 60 dB	60 – 65 dB	65 – 70 dB	70 – 75 dB	> 75 dB
Powierzchnia obszarów zagrożonych w danym zakresie [km ²]	9,722	4,774	2,051	1,202	0,692
Liczba lokali mieszkalnych narażonych na hałas w danym zakresie przy najbardziej narażonej na hałas elewacji [szt.]	24	8	9	1	1
Liczba mieszkańców narażonych na hałas w danym zakresie przy najbardziej narażonej na hałas elewacji [setki os.]	0,74	0,21	0,26	0,04	0,03

Źródło: Mapy akustyczne dla dróg krajowych o ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie, woj. śląskie, 2018 r. GDDKiA

Z analiz przeprowadzonych przez GDDKiA w 2018 r. w opracowaniu pn. „Mapy akustyczne dla dróg krajowych o ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie, województwo śląskie”, wynika, że w powiecie cieszyńskim zostały przekroczone niektóre wartości dopuszczalne wskaźnika L_{DWN} i L_N .

²⁶ L_{DWN} – długookresowy średni poziom dźwięku A (wskaźnik hałasu dla pory dziennej, wieczornej i nocnej)

²⁷ L_N – długookresowy średni poziom dźwięku A (wskaźnik hałasu dla pory nocnej)

Ponadto przedsiębiorstwa, zakłady i osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na obszarze Gminy Istebna kształtują klimat akustyczny w swoim otoczeniu. Działanie tych podmiotów nie powinno powodować przekroczenia standardów, jakości środowiska i dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku poza teren, do którego prowadzący instalację posiada tytuł prawny.

5.8.1. ZAGADNIENIA HORYZONTALNE

ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU
– wraz z ociepleniem klimatu zwiększy się liczba urządzeń klimatyzacyjnych i chłodniczych. W zwartej zabudowie lub nowych budynkach wielorodzinnych może powodować nadmierną emisję hałasu. Ograniczenie tego zjawiska polegać może na odpowiednim planowaniu przestrzeni (zieleń publiczna, zbiorniki wodne).
NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA
– w związku z wzrostem negatywnych czynników związanych z emisją hałasu należy przewidzieć podjęcie działań zmierzających do ograniczenia emisji hałasu poprzez: wykorzystywanie cichych nawierzchni na terenach zabudowanych, a w uzasadnionych przypadkach wprowadzenie również ograniczeń prędkości i wagi pojazdów na obszarach zabudowanych, wprowadzanie zieleni izolacyjnej w obrębie pasów drogowych, zapewnienie właściwej organizacji ruchu, wprowadzenie rozwiązań zapisanych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.
DZIAŁANIA EDUKACYJNE
– prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie klimatu akustycznego, – promowanie transportu zbiorowego i rowerowego, – promowanie wśród przedsiębiorców technologii o obniżonej hałaśliwości
MONITORING ŚRODOWISKA
– w ramach funkcjonowania monitoringu środowiska przyrodniczego w zakresie stanu akustycznego GIOŚ wykonuje pomiary, badania i analizy na terenie całego województwa śląskiego.

5.8.2. PODSUMOWANIE

Monitoring hałasu przeprowadzony na terenie województwa śląskiego wykazał, że hałas komunikacyjny, podobnie jak w poprzednich latach, jest jednym z największych zagrożeń i głównych uciążliwości dla ludności. W Gminie Istebna w szczególności hałas komunikacyjny uciążliwy jest dla mieszkańców, których posesje znajdują się bezpośrednio przy drogach wojewódzkich nr 941 i 943.

Należy jednak pamiętać, iż specyfika Gminy Istebna wskazuje na mniejsze ryzyko zagrożenia hałasem niż ma to miejsce w wybranych do przeprowadzania badań punktach,

które położone są przeważnie przy głównych drogach w miastach. Teren gminy stanowi bowiem obszar o charakterze typowo wiejskim. Lokalne źródła hałasu na terenie gminy stanowią także zakłady produkcyjne i usługowe, obiekty użyteczności publicznej oraz sezonowo maszyny rolnicze pracujące na polach.

5.8.3. ANALIZA SWOT

MOCNE STRONY (S)	SŁABE STRONY (W)
– wiejski charakter gminy wskazujący na mniejsze zagrożenie hałasem niż w przypadku ośrodków miejskich, – stale remontowane i modernizowane drogi.	– potencjalne przekroczenia poziomu hałasu wzdłuż szlaków komunikacyjnych, – brak punktu monitoringu poziomu hałasu komunikacyjnego.
SZANSE (O)	ZAGROŻENIA (T)
– poprawa stanu technicznego dróg na terenie gminy, – popularyzacja komunikacji rowerowej, – dostępność technik i technologii ograniczania emisji hałasu do środowiska i jego tłumienia, – zwiększenie ilości punktów kontrolnych oraz częstotliwości pomiarów prowadzonych przez GIOŚ.	– rozwój ruchu drogowego, – zły stan techniczny pojazdów.

5.9. POLA ELEKTROMAGNETYCZNE

Intensywność oddziaływania promieniowania elektromagnetycznego na żywe komórki zależy od jego mocy (im większa moc, tym silniejsze promieniowanie) i odległości od źródła (wraz z odległością natężenie emitowanego pola słabnie).

Znaczące oddziaływanie na środowisko pól elektromagnetycznych występuje:

- w paśmie 50 Hz od sieci i urządzeń energetycznych,
- w paśmie od 300 MHz do 40000 MHz od urządzeń radiokomunikacyjnych, radiolokacyjnych i radionawigacyjnych. Największy udział mają stacje bazowe telefonii komórkowej ze swoimi antenami sektorowymi i antenami radiolinii (antena sektorowa służy do komunikacji z telefonem komórkowym, natomiast antena radiolinii służy do komunikacji między stacjami bazowymi).

Pole elektromagnetyczne stanowi stały i istotny czynnik oddziałujący na organizm ludzki. Naturalne i sztuczne pola elektromagnetyczne towarzyszą człowiekowi wszędzie,

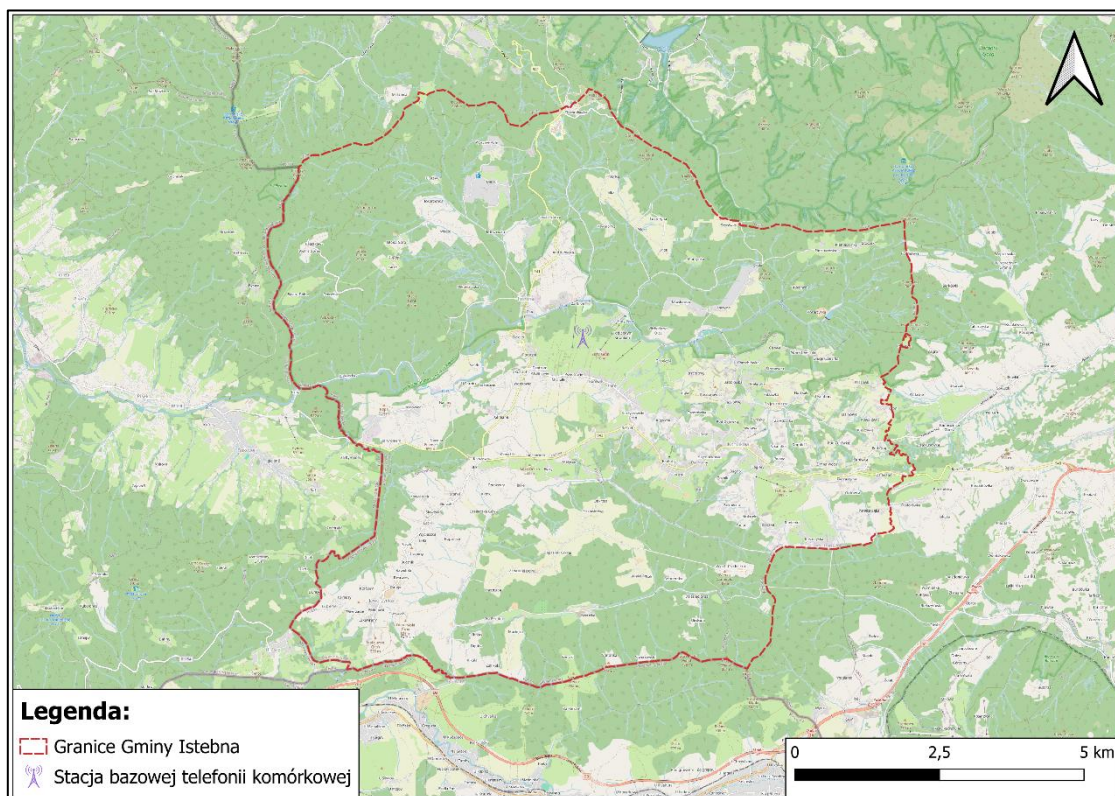
w miejscu zamieszkania, w pracy, w podróży, a ich coraz bardziej intensywne występowanie jest konsekwencją rozwoju techniki. W ostatnim czasie wraz ze wzrostem ilości urządzeń emitujących pole elektromagnetyczne, wzrasta również zainteresowanie tym tematem.

Do najważniejszych źródeł promieniowania należą:

- stacje i linie energetyczne,
- nadajniki radiowe i telewizyjne oraz CB-radio i radiostacje amatorskie,
- stacje bazowe telefonii komórkowej,
- wojskowe i cywilne urządzenia radionawigacji i radiolokacji,
- urządzenia powszechnego użytku: kuchenki mikrofalowe, monitory, aparaty komórkowe itp.

Największe oddziaływanie w postaci promieniowania niejonizującego wykazują linie elektroenergetyczne wysokich napięć. Ich występowanie wymaga określenia stref ochronnych, zależnych od natężenia pola elektrycznego. Pod liniami o napięciu 110-400 kV może występować II strefa ochronna z zakazem lokalizacji budynków mieszkalnych.

Głównym źródłem promieniowania elektromagnetycznego na terenie gminy jest stacja bazowej telefonii komórkowej.

Rysunek 12. Lokalizacja stacji bazowych telefonii na tle Gminy Istebna

Źródło: Opracowanie własne na podstawie btsearch.pl

Ocenę oddziaływania pól elektromagnetycznych na środowisko przeprowadza się zgodnie z Ustawą Prawo Ochrony Środowiska w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska na podstawie badań monitoringowych oraz informacji o źródłach emitujących pola. W ramach monitoringu Główny Inspektorat Ochrony Środowiska prowadzi okresowe badania kontrolne poziomów pól w środowisku na podstawie których między innymi ma prowadzić rejestr zawierający informację o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku.

W Gminie Istebna w ostatnich latach nie były przeprowadzane badania natężenia promieniowania elektromagnetycznego. Najbliższy punkt pomiarowy znajdował się w sąsiadującej gminie – Wiśle.

Tabela 17. Wyniki pomiarów monitoringu pól elektromagnetycznych na terenie powiatu cieszyńskiego

Lp.	Gmina	Adres	Typ obszaru	Parametr pomiaru	Wynik pomiaru [V/m]	Niepewność pomiaru [V/m]	Średnia dla obszaru [V/m]
1	Wiśła	Wiśła, ulica Górnośląska	Tereny wiejskie	-	<0,7	-	0,71

Źródło: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, * - poniżej dolnego progu oznaczalności sondy (<0,1)

Możemy wnioskować, że poziom pól elektromagnetycznych w środowisku na terenie Gminy Istebna utrzymuje się na niskim poziomie. Średnia dla obszaru w roku 2021 wyniosła 0,71 V/m.

5.9.1. ZAGADNIENIA HORYZONTALNE

ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU

- rozbudowa systemu energetycznego o instalacje kablowe zapobiegająca ekstremalnym zjawiskom pogodowym mogącym doprowadzić do zwiększenia ryzyka uszkodzenia masztów telefonii komórkowej, linii elektroenergetycznych, transformatorów.

NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA

- lokalizacja urządzeń wykluczająca zachodzenie na siebie obszarów oddziaływań silnych pól wytwarzanych przez sąsiednie źródła.

DZIAŁANIA EDUKACYJNE

- edukacja społeczeństwa (szkoły, zakłady produkcyjne, mieszkańcy) z zakresu oddziaływania i szkodliwości PEM

MONITORING ŚRODOWISKA

- monitoring pól elektromagnetycznych prowadzi GIOŚ. Wyniki badań są publikowane przez inspekcję na bieżąco, corocznie.

5.9.2. PODSUMOWANIE

Promieniowanie elektromagnetyczne jest zanieczyszczeniem, którego oddziaływanie jest niezauważalne gołym okiem, a wpływ na człowieka nie jest dostatecznie rozpoznany.

Na terenie Gminy Istebna w ostatnich latach nie był prowadzony pomiar natężenia promieniowania elektromagnetycznego.

5.9.3. ANALIZA SWOT

MOCNE STRONY (S)	SŁABE STRONY (W)
– dotychczasowy poziom tła elektromagnetycznego nie powoduje znaczącego zagrożenia środowiska i ludności.	– niski poziom świadomości społecznej o zagrożeniach ze strony PEM, – brak punktów pomiarowych na terenie gminy.
SZANSE (O)	ZAGROŻENIA (T)
– racjonalny dobór lokalizacji powstających instalacji i urządzeń stanowiących źródła PEM.	– możliwe przekroczenie w przyszłości dopuszczalnego poziomu w związku z rozwojem sieci elektromagnetycznych i zwiększoną liczbą urządzeń elektrycznych.

5.10. ZAGROŻENIA POWAŻNYMI AWARIAMI

W poprzednich latach, na terenie Gminy Istebna, klęski żywiołowe powodowały znaczące szkody materialne:

- Powódź (2024 rok) – straty w wysokości ok. 4,6 miliona złotych.
- Opady (2024 rok) – straty w wysokości ok. 775 tysięcy złotych

Na terenie Gminy Istebna nie występuje zakład o dużym i o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii wymieniony w wykazie i rejestrze dotyczącym zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej. Potencjalnym źródłem poważnych awarii może być również transport drogowy substancji niebezpiecznych, głównie paliw płynnych (LPG, benzyna, olej napędowy). Przypadki wystąpienia poważnych awarii mogą dotyczyć również

wycieków substancji ropopochodnych w wyniku wypadków i kolizji drogowych. Innym źródłem zagrożenia poważnych awarii może być oczyszczalnia ścieków lub stacja paliw.

5.10.1. ZAGADNIENIA HORYZONTALNE

ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU
– ekstremalne zjawiska pogodowe mogą doprowadzić do uszkodzenia linii przesyłowych i dystrybucyjnych, a zatem ograniczenia w dostarczeniu energii do odbiorców, a także zakładów przemysłowych, co może doprowadzić do przerwania ich pracy, przegrzania układów technologicznych.
NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA
– nadzwyczajne zagrożenia środowiska powstają wskutek wypadków i zdarzeń w czasie budowy i eksploatacji dróg i innych obiektów drogowych, w których biorą udział pojazdy przewożące substancje niebezpieczne, a które mogą spowodować m.in.: skażenie powietrza, wód, gleb oraz pożary.
DZIAŁANIA EDUKACYJNE
– prowadzenie działań edukacyjnych w zakresie właściwych zachowań w sytuacjach zagrożenia wśród mieszkańców gminy.
MONITORING ŚRODOWISKA
– stała współpraca z organami Państwowej Straży Pożarnej, Wojewodą oraz WIOŚ w zakresie prowadzenia kontroli występowania awarii i zagrożeń.

5.10.2. PODSUMOWANIE

W poprzednich latach klęski żywiołowe na terenie Gminy Istebna doprowadziły do znaczących szkód materialnych, czego przykładem są straty z 2024 roku spowodowane przez powódź (ok. 4,6 mln zł) oraz intensywne opady (ok. 775 tys. zł). Na terenie gminy nie funkcjonują zakłady ujęte w rejestrach jako obiekty o dużym lub zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej. Zagrożenie w tym zakresie ma charakter lokalny lub punktowy – potencjalnym źródłem awarii może być transport drogowy substancji niebezpiecznych (paliw takich jak LPG, benzyna, olej napędowy) i wycieki powypadkowe, jak również lokalne stacje paliw oraz oczyszczalnie ścieków.

5.10.3. ANALIZA SWOT

MOCNE STRONY (S)	SŁABE STRONY (W)
– stosowanie odpowiednich środków i działań zapobiegających wystąpieniu awarii.	– stacje paliw płynnych, które są potencjalnym źródłem zanieczyszczenia środowiska, – klęski żywiołowe przynoszące duże straty materialne.
SZANSE (O)	ZAGROŻENIA (T)
– edukacja społeczeństwa na wypadek wystąpienia zagrożenia, – szkolenie jednostek odpowiedzialnych za usuwanie skutków poważnych awarii.	– transport towarów niebezpiecznych, głównie paliw płynnych, – wystąpienie klęsk żywiołowych.

6. PODSUMOWANIE EFEKTÓW REALIZACJI DOTYCHCZAS REALIZOWANYCH DZIAŁAŃ NA RZECZ OCHRONY ŚRODOWISKA

W celu zobrazowania efektów realizacji działań związanych z ochroną środowiska oraz oceny realizacji Programu Ochrony Środowiska jest właściwy system sprawozdawczości. W poniższej tabeli zestawiono wartości wybranych wskaźników stanu środowiska i zmian presji na środowisko, aby w przyszłości można było z łatwością określić trend zachodzących zmian, a w razie potrzeby wdrożyć działania naprawcze.

Tabela 18. Wskaźniki monitorowania efektów realizacji związanych z ochroną środowiska w Gminie Istebna

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jedn.	Rok			Zmiana wartości wskaźnika ²⁸
			2018	2021	2024	
1.	Długość czynnej sieci wodociągowej	km	76,7	81,7	84,3	↑ 7,6
2.	Długość rozdzielczej sieci wodociągowej na 100 km ²	km	91,0	96,9	100,0	↑ 9
3.	Przyłącza wodociągowe prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	1 666	1 794	1 844	↑ 178
4.	Korzystający z instalacji sieci wodociągowej	%	44,2	45,9	46,5	↑ 2,3
5.	Zużycie wody na 1 mieszkańca	m ³	25,4	22,8	26,8	↑ 1,4
6.	Długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	64,0	65,8	72,5	↑ 8,5
7.	Przyłącza kanalizacyjne prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	1 171	1 229	1 285	↑ 114
8.	Korzystający z instalacji sieci kanalizacyjnej	%	33,2	33,2	34,1	↑ 0,9
9.	Zbiorniki bezodpływowe	szt.	3 070	2 299	2 445	↓ 625
10.	Oczyszczalnie przydomowe	szt.	33	160	234	↑ 201
11.	Oczyszczalnie komunalne	szt.	4	4	4	— 0
12.	Ścieki oczyszczone w ciągu roku	dam ³	15	18	16	↑ 1
13.	Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku	Mg	1 257	681	916	↓ 341
14.	Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów	%	53,3	74,6	64,2	↑ 10,9
15.	Powierzchnia lasów	ha	4 775	4 775	4 756	↑ 1
16.	Lesistość	%	54,7	54,7	54,7	— 0

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

²⁸ ↓ - spadek wartości wskaźnika, — - wartość niezmienna, ↑ - wzrost wartości wskaźnika

7. CELE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA, ZADANIA I ICH FINANSOWANIE

Głównym celem opracowania Programu Ochrony Środowiska jest sprecyzowanie działań, jakie można przedsięwziąć w celu realizacji polityki ochrony środowiska. Program Ochrony Środowiska jest niezbędny do prawidłowego funkcjonowania systemu zarządzania ochroną środowiska na szczeblu lokalnym. Stanowi pomost między konkretnymi działaniami, a dokumentami, które dotyczą ochrony środowiska. Po przeprowadzeniu analizy stanu środowiska w Gminie Istebna, wyznaczono cele oraz określono zadania, których realizacja przełoży się na poprawę stanu środowiska.

Ponadto kontynuowane będzie umieszczanie w aktach prawa miejscowego zapisów mających na celu ochronę środowiska. Przykładem takiego dokumentu jest plan ogólny gminy. Wyznaczane w nich kierunki zagospodarowania terenu oraz uwarunkowania, mające wpływ na ochronę środowiska to m.in.:

- rozwój turystyki aktywnej (stworzenie bazy obsługi ruchu turystycznego, poprawa estetyki gminy i promocja jej walorów),
- poprawa stanu infrastruktury technicznej, w tym uwzględniającej wymogi szczególnej ochrony środowiska,
- modernizacja dróg i rozwój układu drogowego, a także połączeń komunikacyjnych,
- restrukturyzacja i modernizacja gospodarstw rolnych oraz tworzenie lokalnych form zbytu.

Tabela 19. Cele, kierunki interwencji i zadania

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Ochrona klimatu i poprawa jakości powietrza przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego	Liczba zmodernizowanych obiektów [szt.]	0	1	Termomodernizacja obiektów na terenie gminy	Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej nr 2 w Istebnej wraz z zastosowaniem OZE	Gmina Istebna	Brak realizacji
			Liczba zmodernizowanych obiektów [szt.]	0	1		Przebudowa budynku Szkoły Podstawowej nr 2 w Jaworzynce Zapasieki	Gmina Istebna	Brak realizacji
			Liczba zmodernizowanych obiektów [szt.]	0	1		Termomodernizacja budynku Urzędu Gminy Istebna	Gmina Istebna	Brak realizacji
			Liczba zmodernizowanych obiektów [szt.]	0	1		Zwiększenie efektywności energetycznej budynku Opieki medycznej w Jaworzynce, budynek nr 641	Gmina Istebna	Brak realizacji
			Liczba zmodernizowanych obiektów [szt.]	0	wg. potrzeb		Termomodernizacja budynków komunalnych	Gmina Istebna	Brak realizacji
			Liczba zmodernizowanych obiektów [szt.]	0	wg. potrzeb		Wymiana kotłów węglowych oraz termomodernizacja obiektów na podstawie dotacji z programu „Czyste powietrze”	Gmina Istebna	Brak realizacji
			Liczba zmodernizowanych obiektów [szt.]	0	1		Utworzenie Centrum Usług Społecznych w Istebnej	Gmina Istebna	Brak realizacji
2	Gospodarka wodno-ściekowa	poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	Liczba wybudowanych obiektów [szt.]	0	1	Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej na terenie gminy	Budowa ujęcia wody Tokarzonka na potoku Olecka wraz z budową sieci wody surowej	Gmina Istebna	Brak realizacji
			Liczba zmodernizowanych obiektów [szt.]	0	wg. potrzeb		Rozbudowa zbiorników wody dla ujęcia SUW Koniaków - Bukowina	Gmina Istebna	Brak realizacji

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
2	Gospodarka wodno-ściekowa	Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	Liczba wybudowanej sieci [mb]	0	wg. potrzeb	Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej na terenie gminy	Budowa sieci wodociągowej zasilającej przepompownie ścieków Istebna Tartak	Gmina Istebna	Brak realizacji
			Liczba wybudowanej sieci [mb]	0	7500		Budowa wodociągu Kosarzyska Pańska Łąka	Gmina Istebna	Brak realizacji
			Liczba zmodernizowanych obiektów [szt.]	0	1		Rozbudowa oczyszczalni ścieków Istebna Tartak	Gmina Istebna	Brak realizacji
			Liczba zmodernizowanych obiektów [szt.]	0	1		Rozbudowa oczyszczalni Jaworzynka Czadeczka	Gmina Istebna	Brak realizacji
			Liczba zmodernizowanych obiektów [szt.]	0	1		Rozbudowa przepompowni ścieków Istebna Tartak	Gmina Istebna	Brak realizacji
			Liczba wybudowanych obiektów [szt.]	0	wg. potrzeb		Budowa przydomowych biologicznych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Istebna (dotacje dla mieszkańców)	Gmina Istebna	Brak realizacji
3	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Poprawa gospodarki odpadami	Liczba zmodernizowanych obiektów [szt.]	0	1	Usprawnienie gminnego systemu selektywnego zbierania odpadów	Rozbudowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych	Gmina Istebna	Brak realizacji
			Liczba zebranego azbestu [Mg]	0	wg. potrzeb	Usuwanie azbestu z terenu gminy	Demontaż i unieszkodliwienie azbestu	Gmina Istebna	Brak realizacji
4	Zagrożenia hałasem	Poprawa klimatu akustycznego poprzez zachowanie obowiązujących poziomów	Długość wybudowanej drogi [Mb]	0	1000	Minimalizacja negatywnych skutków oddziaływania ruchu drogowego	Remont drogi gminnej nr 617 074S łączyna – Skała oraz drogi gminnej nr 617 075S Młaskawka we wsi Istebna	Gmina Istebna	Brak realizacji

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
5	Zagrożenia poważnymi awariami	Poprawa bezpieczeństwa w miejscach publicznych skutków awarii dla ludzi i środowiska	Liczba wyposażonych jednostek [szt.]	0	1	Poprawa bezpieczeństwa na terenie gminy poprzez walkę z konkretnymi rodzajami zagrożeń i modernizację, wyposażenie jednostek ratowniczych	Zakup samochodu ratowniczo-gaśniczego dla jednostki OSP Koniaków Centrum	Gmina Istebna	Brak realizacji
			Liczba wyposażonych jednostek [szt.]	0	1		Zakup samochodu lekkiego dla jednostki OSP Jaworzynka Zapasieki	Gmina Istebna	Brak realizacji
			Liczba wyposażonych jednostek [szt.]	0	1		Zakup ładowarki Teleskopowej dla OSP	Gmina Istebna	Brak realizacji
			Liczba wykonanych zadań [szt.]	0	wg. potrzeb		Zadania związane z usuwaniem skutków klęski w postaci intensywnych opadów deszczu mającej miejsce w 2024 roku	Gmina Istebna	Brak realizacji

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 20. Harmonogram zadań własnych wraz z ich finansowaniem

Lp.	Obszar inwentaryzacji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Szacunkowe koszty realizacji zadania [tys. zł]					Źródło finansowania
				2026	2027	2028	2029	2030-2035	
1	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej nr 2 w Istebnej wraz z zastosowaniem OZE	Gmina Istebna	253	7 000	-	-	-	budżet gminy, środki UE, WFOŚiGW
		Przebudowa budynku Szkoły Podstawowej nr 2 w Jaworzynce Zapasieki	Gmina Istebna	W razie potrzeb i możliwości					budżet gminy, środki UE, WFOŚiGW
		Termomodernizacja budynku Urzędu Gminy Istebna	Gmina Istebna	W razie potrzeb i możliwości					budżet gminy, WFOŚiGW
		Zwiększenie efektywności energetycznej budynku Opieki medycznej w Jaworzynce, budynek nr 641	Gmina Istebna	W razie potrzeb i możliwości					budżet gminy, WFOŚiGW
		Termomodernizacja budynków komunalnych	Gmina Istebna	W razie potrzeb i możliwości					budżet gminy, WFOŚiGW
		Wymiana kotłów węglowych oraz termomodernizacja obiektów na podstawie dotacji z programu „Czyste powietrze”	Gmina Istebna	W razie potrzeb i możliwości					WFOŚiGW

Lp.	Obszar inwentaryzacji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Szacunkowe koszty realizacji zadania [tys. zł]					Źródło finansowania
				2026	2027	2028	2029	2030-2035	
1	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Utworzenie Centrum Usług Społecznych w Istebnej	Gmina Istebna	W razie potrzeb i możliwości					budżet gminy, WFOŚiGW
2	Gospodarka wodno-ściekowa	Budowa ujęcia wody Tokarzonka na potoku Olecka wraz z budową sieci wody surowej	Gmina Istebna	W razie potrzeb i możliwości					budżet gminy, WFOŚiGW
		Rozbudowa zbiorników wody dla ujęcia SUW Koniaków - Bukowina	Gmina Istebna	W razie potrzeb i możliwości					budżet gminy, WFOŚiGW
		Budowa sieci wodociągowej zasilającej przepompownie ścieków Istebna Tartak	Gmina Istebna	W razie potrzeb i możliwości					budżet gminy
		Budowa wodociągu Kosarzyska Pańska Łąka	Gmina Istebna	W razie potrzeb i możliwości					budżet gminy, WFOŚiGW
		Rozbudowa oczyszczalni ścieków Istebna Tartak	Gmina Istebna	W razie potrzeb i możliwości					budżet gminy, WFOŚiGW/NFOŚiGW
		Rozbudowa oczyszczalni Jaworzynka Czadeczka	Gmina Istebna	W razie potrzeb i możliwości					budżet gminy, WFOŚiGW/NFOŚiGW

Lp.	Obszar inwentaryzacji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Szacunkowe koszty realizacji zadania [tys. zł]					Źródło finansowania
				2026	2027	2028	2029	2030-2035	
2	Gospodarka wodno-ściekowa	Rozbudowa przepompowni ścieków Istebna Tartak	Gmina Istebna	W razie potrzeb i możliwości					budżet gminy
		Budowa przydomowych biologicznych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Istebna (dotacje dla mieszkańców)	Gmina Istebna	W razie potrzeb i możliwości					WFOŚiGW
3	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Rozbudowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych	Gmina Istebna	W razie potrzeb i możliwości					budżet gminy, WFOŚiGW
		Demontaż i unieszkodliwienie azbestu	Gmina Istebna	80	80	80	80	80	budżet gminy
4	Zagrożenia hałasem	Remont drogi gminnej nr 617 074S Łączyna – Skała oraz drogi gminnej nr 617 075S Młaskawka we wsi Istebna	Gmina Istebna	1 216	-	-	-	-	RFRD, środki własne gminy
5	Zagrożenia poważnymi awariami	Zakup samochodu ratowniczo-gaśniczego dla jednostki OSP Koniaków Centrum	Gmina Istebna	W razie potrzeb i możliwości					budżet gminy, środki UE
		Zakup samochodu lekkiego dla jednostki OSP Jaworzynka Zapasieki	Gmina Istebna	W razie potrzeb i możliwości					budżet gminy

Lp.	Obszar inwentaryzacji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Szacunkowe koszty realizacji zadania [tys. zł]					Źródło finansowania
				2026	2027	2028	2029	2030-2035	
5	Zagrożenia poważnymi awariami	Zakup ładowarki Teleskopowej dla OSP	Gmina Istebna	W razie potrzeb i możliwości					budżet gminy
		Zadania związane z usuwaniem skutków klęski w postaci intensywnych opadów deszczu mającej miejsce w 2024 roku	Gmina Istebna	1 913	-	-	-	-	budżet Państwa, środki własne gminy

Źródło: Opracowanie własne

8. MONITORING, EWALUACJA I SPRAWOZDAWCZOŚĆ Z REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

Aby realizacja zadań zawartych w Programie Ochrony Środowiska przebiegała zgodnie z założonym harmonogramem, niezbędne jest prowadzenie monitoringu oraz ewaluacji ich wykonania.

Celem monitoringu jest ocena realizacji wskazanych w Programie Ochrony Środowiska zadań, w tym:

- określenie stopnia realizacji przyjętych celów;
- ocenę rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a ich wykonaniem;
- analizę przyczyn rozbieżności.

Monitoring realizacji zaplanowanych zadań będzie prowadzony w oparciu o wskaźniki obrazujące zmianę stanu środowiska na terenie gminy oraz dane dotyczące stanu realizacji zadań ujętych w Programie Ochrony Środowiska. Jeżeli w wyniku analizy okaże się, że istnieją rozbieżności pomiędzy planami określonymi w Programie Ochrony Środowiska, a poziomem ich realizacji, zostaną podjęte czynności mające na celu wyjaśnienie przyczyn rozbieżności oraz określenie działań korygujących.

Wójt Gminy Istebna zgodnie z art. 18 ust 2 i 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, będzie sporządzał co 2 lata raporty z wykonania Programu Ochrony Środowiska, które zostaną przedstawione Radzie Gminy, a następnie przekazane Zarządowi Powiatu Cieszyńskiego.

Tabela 21. Harmonogram wdrażania Programu Ochrony Środowiska

Lp.	Zadanie	Okres wdrażania									
		2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
1.	Opracowanie i zatwierdzenie aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Istebna										
2.	Wdrażanie zadań z harmonogramu rzeczowo-finansowego										
3.	Gromadzenie wskaźników skuteczności realizacji Programu Ochrony Środowiska										
4.	Raport z realizacji Programu Ochrony Środowiska										
5.	Ocena realizacji i weryfikacja Programu ochrony środowiska										